

nr. 3 / juni 2013 - 75. årgang

GRÆNSEN

magasin for mindretal, sprog og kultur

**TEMA: IDENTITET OG
MEDBORGERSKAB**

**FRIT VALG
TIL AT BLANDE SIG
FØLER DU DIG DANSK?**

GRÆNSEFORENINGEN
FOR EN ÅBEN DANSKHED

INDHOLD

GRÆNSELANDET ER EN GAVE

Grænseforeningen havde inviteret politikere og gymnasieelever til konference under overskriften "Grænseland – Medborgerland". Her blev snakket om at være dansker i Tyskland, tysker i Danmark, begge dele og hverken eller.

SIDE 4

FORENET I MANGFOLDIGHED ELLER TVUNGET TIL ENFOLDIGHED

Før var de "gæstearbejdere," siden blev de "muslimer", men det er stadig svært at blive set som "først og fremmest et menneske". Den socialdemokratiske politiker Yildiz Holm Akdogan skriver om medborgerskabets udfordringer i et land med både nye og gamle danskere.

SIDE 10

FORSAMLINGSHUSET ER FLYTTET PÅ FACEBOOK

I hele verden bliver de sociale medier brugt til skabe identitet og politisk mobilisering. Det gælder især for minoriteter og nationale mindretal, som bruger Facebook og Twitter til alt fra at kæmpe for ytringsfrihed til at diskutere, hvor man kan købe ægte dansk lakrids i USA. USA-korrespondent Annegrethe Felter Rasmussen skriver om det digitale medborgerskab

SIDE 22

LÆS OGSÅ

SIDE 16 UFFE ØSTERGAARD: MEDBORGERSKAB I EN GLOBALISERET VERDEN

SIDE 27 ENQUETE: FØLER DU DIG DANSK?

SIDE 30 FLENSBORGS OVERBORGMEISTER VISKE GRÆNSEN VÆK

SIDE 34 LAKSHMI SIGURDSSON: MEDBORGERSKAB PÅ SPIL

SIDE 40 ANNE HOLMEN: UNIVERSITETERNES BLINDE PLET

LEDER

IDENTITET OG MEDBORGERSKAB

Af Finn Slumstrup, formand

Igen præsenterer Grænsen et temanummer op til Folkemødet på Bornholm. I fjor fik nummeret overskriften "Med fællesskab skal folkestyre udvikles". I år lyder titlen "Identitet og medborgerskab".

Det er med nuancer den samme problematik, vi kredser om. Og det gør vi selvsagt, fordi det er netop dér, det brænder på for Danmark i disse år. Fordi det er netop dér, den folkelige samtale, som i gamle dage foregik i *folkeoplysningen*, er påkrævet.

I gamle dage er såmænd ikke særligt længe siden. Da jeg arbejdede på folkehøjskoler fra 1966-86 var der ikke den store diskussion om, hvad opgaven gik ud på. Vi sled for at skabe et klima, hvor de unge mennesker kunne opleve, at åndslivet er en realitet og ikke en særlig form for flødeskum på tilværelsen. For var de først for alvor blevet oplivede, så tilværelsen kom dem ved, var der stor chance for, at eleverne hver på deres måde nåede frem til at blive myndiggjorte borgere i et demokratisk samfund.

Endnu da jeg i 1990'erne var chef for DR PI, kunne vi i ramme alvor tale om, at vores målgruppe var netop den myndiggjorte borger.

Samtidig var det dog tydeligt, at de gamle dage var forbi. Danmark var ikke længere en enestående homogen nationalstat. Befolkningens sammensætning var stadig sådan, at det store flertal havde nogenlunde samme kulturelle ballast, men det ændrede sig hastigt.

Og Danmark var ikke længere den suveræne nationalstat, som beskrives i Grundloven, og som vi med selvfølgelighed havde fået at vide i skolen, at vi levede i. Danmark var spundet ind i et net af gensidigt forpligtende internationale aftaler. Det var begyndt allerede i 1940'ernes anden halvdel og tog et voldsomt kvalitativt spring, da vi den 2. oktober 1972 stemte ja til at blive medlem af Fællesmarkedet.

I de forløbne 40 år er dette medlemskab blevet stadig mere forpligtende – og befolkningen stadig mere kulturelt sammensat.

Som om dette ikke var problemskabende nok og kalder på en stærk folkeoplysning, kommer dertil, at vi de sidste fem

år har oplevet en finanskrisen af et sådant omfang, at det store flertal af os ikke har oplevet noget tilsvarende.

Europa knækker over i flere dele økonomisk, og det skaber kolossale problemer. I det sydlige og østlige Europa medfører den forfærdelige arbejdsløshed politiske rystelser fra ren apati til ny styrke til den yderste højrefløj.

Tættere på os selv er der også gamle nationalistiske kræfter, der vejrer morgenluft, og først og fremmest i England er der medvind til kravet om helt at forlade EU.

Men heller ikke under nutidens komplekse vilkår er det

● ● Europa knækker over i flere dele økonomisk, og det skaber kolossale problemer. I det sydlige og østlige Europa medfører den forfærdelige arbejdsløshed politiske rystelser fra ren apati til ny styrke til den yderste højrefløj ● ●

nogen frugtbar løsning at vende tilbage til fortiden. Og dermed er vi tilbage ved begreber som *identitet og medborgerskab*. Netop fordi udviklingen rummer de udfordringer, som her ultrakort er skitseret, er den enkelte borger tvunget til at besinde sig på sin identitet – som i gamle dage var noget givet – og derefter forhåbentlig besinde sig på, hvordan jeg med netop min identitet kan blive en aktiv medborger.

Det er en kompleksitet, som tidligere var et nødvendigt livsvilkår for sydslesvigere i det konstante dansk/tyske med- og modspil, men som der ikke var behov for nord for grænsen.

I dag er vi i en vis forstand alle blevet sydslesvigere og har naboer, der er vokset op med en anden kulturel prægning end min. Derfor er det vigtigt at lave et temanummer som det, du nu er ved at tage fat på.

FRIT VALG TIL AT

Det er en gave at komme fra grænselandet, lød budskabet til de 180 gymnasieelever fra det danske mindretal i Sydslesvig, der var til konference om medborgerskab på Christiansborg. Her var der enighed om at lade spørgsmålet om dansk og tysk identitet ligge, så der i stedet kunne blive plads til at engagere sig i det, der for alvor betyder noget

Af Anders Haahr Rasmussen • Foto Gunvor Vestergaard og Johanne Hansen

Klokken var et par minutter i halv tre, da Mogens Lykketoft med rolige skridt ankom til Landstingssalen på Christiansborg og begav sig mod talerstolen. En ung fyr i fodboldtrøje på anden tilskuerrække genkendte straks den tidligere udenrigsminister og nuværende formand for Folketinget.

“Det er the grand old man,” hviskede han til sin sidekammerat og tilføjede: “Sans fipskæg.”

Sprogkundskaberne var i top, men det var nu hverken engelsk eller fransk, der var på programmet i den højloftede sal denne onsdag i april, da Grænseforeningen havde inviteret politikere og gymna-

sieelever til konference under overskriften “Grænseland – Medborgerland”. Her blev først og fremmest snakket dansk og tysk. Her blev snakket om at være dansker i Tyskland, tysker i Danmark, begge dele eller hverken eller.

“Jeg tænker ikke så meget over, om jeg er tysk eller dansk, eller om jeg taler tysk

BLANDE SIG

eller dansk,” lød det for eksempel fra Ragna, elev på Duborg-Skolen i Flensborg, der rejste sig op og bad om mikrofonen mod slutningen af konferencen, da gulvet blev åbnet for debat.

Inden da havde en lang række prominente gæster givet deres besyv med. Lyketofts indledende bemærkninger blev efterfulgt af Klaus Schlie, Slesvig-Holstens landdagspræsident, der også gerne ville udover de nationale skillelinjer.

“Det handler ikke om at gøre folk til danskere eller tyskere, men om på alle mulige måder at drage nytte af de kulturelle forskelle,” sagde han på tysk, simul-

tantolket til dansk for de få tilhørere, der ikke var tosprogede.

Netop evnen til at tale flere sprog flydende er et af de positive særkender ved for eksempel det danske mindretal i Tyskland, forklarede Klaus Schlie og refererede til en undersøgelse fra det Europæiske Akademi i Bozen/Bolzano, der konkluderede, at “mindretallene udgør en merværdi for majoritetsbefolkningen”:

“Takket være deres flersprogethed, deres sociale solidaritet og deres evne til dialog og konflikthåndtering er minoriteterne en vigtig faktor.”

Den tråd greb Lotte Rod, folketingsmed-

lem for Radikale Venstre og medlem af Sydslesvigudvalget.

“Det er en fantastisk gave at være fra grænselandet,” lød det fra Rod, som voksede op i Aabenraa som datter af danske Hanne og Peter Rod, der ikke desto mindre sendte hende i Deutsche Privatschule Apenrade.

“Mine forældre så det som en stor mulighed at få to sprog og to kulturer ind under huden. For mig gav det at gå på tysk skole lyst til at lære endnu flere sprog, og jeg har derfor også kastet mig ud i at lære fransk og spansk, så jeg nu taler fem europæiske sprog.” ►

Den 27-årige parlamentariker talte direkte til gymnasieelevernes hverdagsoplevelser.

“Jeg er jo ikke mindre dansker af, at mange af de første ting, jeg skrev på dansk, var fyldt med w’er,” sagde hun om den sproglige afsmitning, der blev genkendt med kluklatter fra salen.

“Når jeg gik der i skolegården og snakkede med mine veninder, så snakkede

direktør og leder af Center for mindretalspædagogik fra University College Syddanmark Alexander von Oettingen havde fundet vej til København. Han er selv opvokset som mindretalsborger og beskriver det som et liv i en proces, hvor man hele tiden skal forholde sig til fremmede traditioner, vaner og sprogbrug.

“At leve i et grænseland er at leve med ‘grænseerfaringer’. Det er konstant at leve

i en svævende tilstand mellem det, man kender, og det, man ikke kender,” sagde von Oettingen.

“I grænselandet må man lære at leve med det uklare, det uventede og

det anderledes,” fortsatte han og kobledes denne erfaring med konferencens andet store tema:

“Medborgerskab er for mig at se at turde møde det ukendte uden at miste sig selv.”

Denne evne er ikke medfødt, understregede udviklingsdirektøren. Der er faldgruber.

“En af dem er angsten for det fremmede, som gør én ekskluderende og distan-

cerende. Fordi man er bange for at miste sin identitet – personligt og som mindretal – lukker man sig om sig selv og undgår så vidt muligt mødet med det ukendte og fremmede.”

“En anden faldgrube er den permanente psykologisering og pædagogisering, som består i, at man konstant må beskæftige sig med sin identitet – lede efter de rette stemninger og den rette måde at udtrykke sit tilhørsforhold på. Mindretallet kan på den måde blive en psykologisk spændetrøje, på samme måde som medborgerskab også kan blive til en åndelig spændetrøje, når det handler om at sige ja til de rigtige danske værdier.”

SF’s Pernille Frahm kom ind på samme udfordring, da hun talte til de små 200 unge mindretalsdanskere fra Duborg-Skolen i Flensborg og A.P. Møller Skolen i Slesvig, der var ankommet til København med busser.

“Det kan være en identitet, der begrænser, der stiller krav til jer. Man kan være dødtæt af at blive spurgt om, hvad man mener om ligestilling, bare fordi man er kvinde. Eller hele tiden at skulle forholde sig til, hvad man mener om sharia, fordi man kommer fra Pakistan. Eller hele tiden forholde sig til, hvad man mener om sangene i højskolesangbogen, fordi man er født ind i det danske mindretal,” lød det fra Frahm, der selv har rødder i grænselandet, hvor hun gik på Nygade skole i

● ● Medborgerskab er for mig at se at turde møde det ukendte uden at miste sig selv. ● ●

Alexander von Oettingen, udviklingsdirektør og leder af Center for mindretalspædagogik fra University College Syddanmark

jeg tysk, når jeg kiggede på Nadia, og når jeg kiggede på Solvej, så snakkede man dansk, og nogle gange snakkede man begge dele på en gang eller ikke rigtig noget af det, og det gør mig jo heller ikke mindre til dansker.”

MØDET MED DET UKENDTE

Panelet i Landstingssalen var ikke kun fyldt med politikere. Også udviklings-

Aabenraa. Hun argumenterede for, at man skal være så fri som mulig til at udfolde de sider af en selv, som man har lyst til.

“Nogle oplever, at en del af deres identitet ikke får lov at folde sig ud. Det kan være, man har en religiøs baggrund, en bestemt etnisk baggrund, en bestemt seksuel orientering, der gør det svært at leve det liv, man gerne vil.”

På den måde kobledes SF’eren spørgsmålet om identitet med spørgsmålet om medborgerskab. Hun beskrev borgerskab som de juridiske rammer, man lever sit liv under. Når så ‘med’ bliver sat foran, kommer identiteten med i billedet.

“Så bliver det et spørgsmål om, hvem man er, og hvad man er. Man kan være mange ting, som man ikke bruger. Spørgsmålet er, hvilke dele af ens identitet man tager op og får i spil. Man bliver politisk engageret, tager uddannelse, vælger venner, omgivelser, stifter måske familie. Medborgerskab handler om at udvikle vores samfund, så vi giver folk de muligheder. Sådan så vores identitet ikke er givet på forhånd, men er noget, vi selv er med til at vælge. Noget vi selv er med til at udvikle,” lød det fra Frahm, der trådte ned fra talerstolen til lyden af ivrige klapsalver fra salen.

FORVIRRENDE VALGFRIHED

Idealerne om medborgerskab blev hevet ned på jorden, da Lukas Lausen fortalte

om de konkrete udfordringer, der er forbundet med at være en aktiv del af samfundet. Han er tidligere formand for Sydslesvigsk Vælgerforenings Ungdom, men har i de seneste to år boet i København, hvor han studerer statskundskab.

“Medborgerskab er en større udfordring, når de faste rammer og faste strukturer ikke er til stede,” forklarede Lausen og beskrev, hvordan han igennem hele sin opvækst har taget det for givet at deltage i fællesaktiviteter.

“Tit kom der folk rundt i klasserne og gjorde reklame for det ene eller andet projekt. Hver uge var der nye opslag, store plakater på skolerne, om arrangementer og projekter, som man absolut skulle deltage i. Deltog man én gang kunne man være sikker på, at man blev prikket på skulderen og bedt om at planlægge det næste. Det gjorde det nemt at være en del af et fællesskab; at føle, at man deltog, og at man gjorde en lille, men alligevel vigtig forskel. Og mens man gjorde noget

for andre, for fællesskabet, så gjorde man også noget for sig selv og for sin egen samvittighed. To fluer med et smæk,”

● ● Der så mange tilbud og foreninger, at man overhovedet ikke ved, hvor man skal melde sig. Og man overvejer næsten at give op, inden man er kommet i gang. ● ●

Lukas Lausen, studerende i København, tidligere formand for Sydslesvigsk Vælgerforenings Ungdom

siger Lausen, der var aktiv i mindretallets politiske organisation, skrev for mindretallets eneste avis og planlagde arrangementer for børn og unge gennem mindretallets aktivitetshus.

“For mig og de fleste andre som mig var det en selvfølge at bruge vores krudt i danske organisationer. Og det var nemt, fordi det danske mindretal er så velorganiseret, som det er.”

Det ændrede sig, da han kom til København.

“Når man slipper ud af mindretallets ►

bløde greb, når monopollet på frivilligt engagement forsvinder, så er der pludselig otte forskellige fodboldklubber, partier, sociale organisationer eller sangkor, som man kan vælge eller vrage imellem. Det kræver, at man tager et endnu mere konkret standpunkt om, hvad det er, man vil støtte.”

“Jeg har i København oplevet, at et ellers klart politisk standpunkt kan blive udsat for tvivl, når der er så mange forskellige tilbud. Det er slet ikke så nemt at finde ud af, hvad man mener om ditten og datten, og hvor man finder nogen, der mener det samme. Jeg har også oplevet, at når der hver vinter var brug for en masse frivillige til at drive ekstra herberg og lave mad til Københavns hjemløse, så er der så mange tilbud og foreninger, at man overhovedet ikke ved, hvor man skal melde sig. Og man overvejer næsten at give op, inden man er kommet i gang.”

Løsningen, ifølge Lukas Lausen, er naturligvis ikke at give op. De mange muligheder skal snarere ses som en anledning til at lære sig selv bedre at kende og gøre det, der virkelig betyder noget for en.

“Det gælder om at finde ud af, hvad man brænder for, hvad man mener om ting, hvad for en verden man gerne vil leve i. Om man så bliver aktiv i en lille forening, der beskæftiger sig med noget så snævert som grønne arealer i Flensborg indre by, eller om man melder sig

● ● Det er en fantastisk gave at være fra grænselandet. ● ●

Lotte Rod, folketingsmedlem for Radikale Venstre og medlem af Sydslesvigudvalget.

ind i et parti for at forandre verden, det er ikke så vigtigt. Det vigtige er, at man vil deltage i samfundet.”

Koblingen mellem valgmuligheder og medborgerskab blev også udforsket af Venstres gruppeformand Kristian Jensen.

“At være medborger er for mig, at man som borger er med til at skabe noget. Det kræver frihed. Frihed til at vælge til og fra. Hvad vil jeg være en del af, og hvad vil jeg selv sige nej til? Hvis jeg skal være en aktiv del af samfundet, så skal jeg have retten til at vælge min egen vej. Forfølge mine egne drømme. Det gælder også friheden til at være noget for andre. Friheden til at skabe et frivilligt fællesskab, hvor man går sammen med andre, der har samme baggrund, samme interesser, samme drømme om at skabe noget i fællesskab,” lød det fra den tidligere skatteminister.

Han understregede nødvendigheden af at minimere statens indflydelse, hvis det enkelte menneske skal føle sig motiveret til samfundsmæssigt engagement.

“Hvis vi ønsker medborgerskab, så er

vi nødt til at give slip og afpolitisere nogle ting. Give frihed til at folk kan træffe valgene selv.

Det betyder, at vi skal flytte ansvaret fra politikerne til borgerne,” sagde Kristian Jensen for så at tale konkret om gymnasieeleverne i salen.

“Vi skal acceptere, at I træffer valg, som vi ikke selv ville have gjort. Jeg skal acceptere, at I måske vil noget andet med jeres liv, end jeg troede, I burde. Hvis folk træffer beslutninger for dem selv, vil vi opnå langt bedre resultater, end hvis de er truffet centralt.”

MUSIKKEN SAMLER

Arrangementet blev dirigeret af Grænseforeningens formand, Finn Slumstrup, der efter halvanden time med taler og oplæg gav ordet til de tilreisende gymnasieelever. Om det skyldtes manglende medborgerskabsengagement eller blot ungdommelig generthed, skal ikke kunne siges, men salen forblev tavs, mens Finn Slumstrup spejdede efter spørgelystne deltagere.

“Jeg kigger efter fingre,” lød det fra formanden, inden de første begyndte at tage mod til sig. Blandt andre en pige, der fra

sin plads tilbage i salen fortalte om sine erfaringer med national identitet.

“Jeg er ofte blevet spurgt: ‘Føler du dig som dansker eller tysker?’ På et tidspunkt fandt jeg ud af, at jeg føler mig som sydslesviger. Jeg taler både dansk og tysk, jeg taler det også blandet sammen. Nogle gange føler jeg mig som dansk tysker og nogle gange omvendt. Jeg føler mig ikke som helt dansk, for jeg er ikke opvokset i Danmark, men alligevel føler jeg mig tilknyttet Danmark, fordi jeg er opvokset med en del af dansk kultur og især dansk sprog. Det er bare at være sydslesvigsk, synes jeg. Sådan tror jeg mange har det,” sagde hun, og at dømme efter bifaldet fra hendes medstuderende kunne noget tyde på, at hun havde ret.

Det fik udviklingsdirektør Alexander von Oettingen til at erklære hele spørgsmålet om identitet opreklameret. Han kom med et forslag til, hvordan pigen kunne håndtere situationen, næste gang hun bliver spurgt, hvorvidt hun føler sig dansk eller tysk:

“Sig til dem: ‘Hold op med at stille så dumme spørgsmål. Spørg om noget, der er interessant og relevant. Stil mig spørgsmålet, hvordan ser jeg på verden. Hvad jeg føler rager ikke dig.’”

Ragna fra Duborg-Skolen gik som nævnt heller ikke op i, hvorvidt folk var tyskere eller danskere.

“Hvis vi begge to godt kan lide et band

eller noget, så kan det jo være lige meget,” sagde hun og forklarede, at hun snarere følte sig som del af et større fællesskab:

“Jeg tror, vi er meget europæiserede.”

Udmeldingen begejstrede landdagsmedlem i Slesvig-Holsten, Astrid Damerow (CDU).

“Det er utrolig positivt, det du sagde, for det handler om tolerance,” sagde Damerow fra sin plads i panelet henvendt til Ragna i salen.

“De to mindretal har bevæget sig mod hinanden igennem de seneste ti år. Europa er vigtig. Mindretallene bevæger sig mod hinanden. Det siger noget om, hvor tolerante vi er, og tolerance er det fundament, alt bygger på.”

Også Pernille Frahm blev opmuntret af de flydende identiteter, der blev givet udtryk for blandt de unge.

“Respekt for mindretal er med til at give plads til noget andet. Vi kan sige: Nu er den identitet ligegyldig, for det er vigtigere, at det her band, som vi begge to kan lide, spiller koncert, og det skal vi hen og høre. Eller at man har enorm lyst til at være en del af et fodboldhold, der spiller på en bestemt måde. At man har et valg. At man både har lov til at tale sit eget sprog og dyrke sin egen kultur, sådan at man i andre sammenhænge kan give sin mindretalsidentitet fred, så man får tid til alt det andet.”

Forårslyset stod ind af de fem meter

høje, småsprossede vinduer, da Grænseforeningens Finn Slumstrup rundede konferencen af. Snart vrimlede det med slidte Converse-sneakers, Vollbeat T-shirts, hættetrøjer og hanekamme på Christiansborgs trapper. De unge fra Sydslesvig skulle videre i programmet, der blandt andet inkluderede firmabesøg hos ISS og ture til Københavns Universitet og Det Kongelige Danske Musikkonservatorium. Ikke sådan at alle elever kunne nå det hele. Nej, de måtte vælge, hvad der betød mest for dem. ● ●

● ● **Jeg er ofte blevet spurgt: ‘Føler du dig som dansker eller tysker?’ På et tidspunkt fandt jeg ud af, at jeg føler mig som sydslesviger. ● ●**

Gymnasieelev

FORENET I MAN

– ELLER TVUNGET TIL ENFOLDIGHED

“Jeg er kvinde, mor, københavnere med dansk-tyrkisk-kurdisk og jysk baggrund, politiker, debattør, freelancejournalist, Alevi-muslim, men først og fremmest menneske,” skriver den socialdemokratiske politiker Yildiz Holm Akdogan i et essay om medborgerskab i et Danmark med både nye og gamle danskere

Af Yildiz Holm Akdogan

For nylig kom jeg og min udenlandsk-danske ven, som var på besøg, ud for en spændende samtale med en dansk-grønlandsk tjener og restauratør. Tjenerens accent vakte vores nysgerrighed, og vi ville vide, hvor den stammede fra.

Vi forventede begge et sydeuropæisk land og blev derfor overraskede, da hun sagde Grønland.

“Nåh, du ser ikke specielt grønlandsk ud, sagde min udenlandsk-danske ven og kiggede på mig. Jeg nikkede anerkendende og tilføjede, at “hun snarere så spansk, italiensk ... ja, måske fransk ud.”

Værten smilede, og i det øjeblik gik det op for os, at vi netop førte den samtale, som vi selv var så trætte af.

“Ja, det hører jeg tit, men jeg er fra Grønland, og jeg er også dansk ... jeg føler mig dansk,” understregede vores værtinde, hvis far er dansk og mor grønlandsk.

“Men det er også svært, for selv om jeg føler mig begge dele, så er jeg også ‘anderledes’ i begge lande,” fortsatte hun.

Min ven og jeg smilede begge to. Vi havde lige netop talt om hele “dem-os”-retorikken og den manglende europæiske identitet og tilhørsforhold, og vi vidste præcis, hvad hun mente: Det at se anderledes ud og hverken være eller føle sig helt dansk eller helt grønlandsk, fordi man nu engang er påvirket af begge kulturer og sprog, som accenten også afslørede.

Der er forbløffende mange ligheder mellem værtens “indvandringshistorie” og min families og venners historie. ►

Når unge med anden etnisk baggrund definerer sig selv som muslimer er det en reaktion mod oo'ernes snævre definition af danskhed, mener Yildiz Holm Akdogan.

GFOLDIGHED

For det første er det svært at komme af med accenten og tale fejlfrit dansk, når man er kommet til landet som voksen, hvilket især gør sig gældende hos 1. generationsindvandrere. Skulle accenten ikke spille en rolle, så afslører deres brune hår og mørke øjne, at de nok ikke er "oprindeligt danskere". Det rammer også den næste generation. Jeg har ofte fået ros for, at jeg taler så godt dansk, at man ikke kan høre, at jeg ikke er dansker. Hvad "dansker" så betyder, er aldrig klart.

JEG ER ALTID GÆST

En anden genkendelig følelse er, at man ikke rigtig passer ind nogen steder, hver-

meget det manglende sprog, der afslører, at de ikke er fra Tyrkiet, Marokko, Bosnien mm. Paradoksalt nok mødes de med samme spørgsmål, når de er hjemme i Danmark, selvom de taler et fejlfrit dansk.

En tredje parallel mellem vores grønlandske værtinde og indvandrere/nydanske unge er følelsen af at være en byrde frem for en kompetence. Selv om vores værtinde havde en uddannelse fra Grønland, kunne hun ikke bruge den, og det var generelt svært for hende at finde et arbejde, hvilket gjorde, at hun måtte tænke kreativt. Resultatet blev en karriere som selvstændig i restaurationsbranchen.

Denne frustration over manglende jobmuligheder ses også hos mange nydanske unge – især mænd, som ender med at starte egen café, sandwichbar, pizzeria eller at overtage deres forældres kiosk eller grønthandlerforretning.

Selv om det er hårdt at være selvstændig, betyder frygten for et liv i ledighed, at de satser og holder fast også i krisetider med svingende omsætning.

FRA GÆSTEARBEJDER TIL MUSLIM

Min mor var en af de gæstearbejdere, der kom til landet i starten af 1970'erne. Ligesom mange andre stillede hun sig foran fabrikkens samleband og blev der, indtil hendes arbejdsplads blev outsourcet til Polen i slutningen af 1980'erne. En æra var slut i fiskerisektoren i Esbjerg, og hendes titel ændrede sig pludselig fra gæste- til fremmedarbejder.

Selv om arbejdsløsheden var stigende,

var der heldigvis job at få, og hun bidrog som alle andre hårdtarbejdende borgere. Igennem 1990'erne kom der flere udlændinge, blandt andet som flygtninge til landet. Det resulterede i yderligere inddeling af disse 'fremmede' i deres nationale oprindelsesland – tyrkere, marokkanere eller pakistanere – ligesom ord som "sorte svin" og "perker" på en gang blev fællesbetegnelser og skældsord.

Men det var også i 1990'erne, at der begyndte at komme begreber som "andengenerations-indvandrere" og "efterkommere".

Efter 2001 blev alle disse begreber reduceret til et enkelt religiøst altomfattende ord: muslim.

Selv om der stadig i dag tales om "indvandrere," "efterkommere," "unge med anden etnisk baggrund end dansk" eller "ghettobørn", så er det først og fremmest "muslim", der er den dominerende fællesbetegnelse.

Journalister har endda brugt ordet som en samlebetegnelse: "Frygt for øget had mellem danskere og muslimer," som der stod i en overskrift i Politiken. Hvor førstnævnte er en nationalbetegnelse og refererer til etniske danskere, er det efterfølgende en ret bred og religiøs betegnelse, som refererer til alle nydanskere fra ikke-europæiske/vestlige eller ikke-kristne lande.

Når der sker så fatale fejlslutninger i mediebilledet – og når disse fejlslutninger samtidig bruges aktivt i det politiske liv, hvor det har domineret hele den værdipolitiske dagsorden igennem 00'erne – så får det selvsagt en konsekvens for selvbilledet og selvforståelsen både hos etniske danskere og hos nydanskere.

Det betyder desværre, at en hel generation af unge, der er opvokset i 00'erne og knap kan tale deres modersmål, føler sig mere muslimske end danske.

MENNESKE FØRST

Som mange teenagere har jeg også været igennem en identitetssøgen i forhold til,

● ● Jeg har ofte fået ros for, at jeg taler så godt dansk, at man ikke kan høre, at jeg ikke er dansker. Hvad 'dansker' så betyder, er aldrig klart. ● ●

ken i Grønland eller Danmark, og man får det påpeget begge steder.

Jeg kan genkende dette fra mine rejser til mit oprindelsesland, Tyrkiet. For selv om jeg næsten taler sproget fejlfrit, afslører min danske væremåde, holdning, ja selv min måde at gå på, at jeg "ikke er fra Tyrkiet, men må være gæst", ligesom herhjemme, hvor jeg betegnes som "fremmed" eller "udenlandsk".

Disse konstante spørgsmål om, hvor man kommer fra, er endnu mere fremmedgørende for den yngre generation, som er født og opvokset i Danmark. Når de besøger deres forældres oprindelseslande, er det ikke bare væremåden, men ligeså

Jeg håber, at min egen datter ikke havner i en identitetskløft eller skal presses ind i en bestemt kasse, men selv kan vælge sine identitetslag og samtidig være pavestolt af sin dansk-tyrkisk-kurdiske baggrund, skriver Yildiz Holm Akdogan.

● ● I mine samtaler med de unge er jeg bevidst kommet med bemærkninger som “Jeg er jo dansk med muslimsk baggrund ligesom dig” og ofte fået reaktioner som “Nej, jeg er muslim – er du ikke det? ● ●

hvem jeg var, og hvor jeg kommer fra. En proces som også var vigtig, fordi jeg havde den personlige udfordring at skulle manøvrere mellem flere kulturer, sprog, skikke og væremåder.

Min opdragelse og min store interesse

mig ikke ved ét, men flere identitetslag, som jeg kategoriserer som vigtigt eller mindre vigtigt, alt efter i hvilket stadie jeg er i mit liv.

I dag kunne jeg fremhæve følgende brikker i min identitet: menneske og bor-

for verden kombineret med megen rejsen rundt betød, at jeg ikke søgte så længe. Jeg begyndte tidligt at definere mig som “menneske først”, og ret tidligt hæftede jeg

ger Yildiz, kvinde, mor, københavnere med dansk-tyrkisk-kurdiske + jysk baggrund, politiker, debattør, freelancejournalist, Alevi-muslim.

Modsat mange unge nydanskere definerer jeg mig ud fra en medborger/statsborgerskabstilgang først, mens den religiøse identitet er sekundær eller i hvert fald længere nede i hierarkiet.

Jeg ved dog ikke, om jeg havde defineret mig anderledes, hvis jeg var født og opvokset med 90'ernes og især 00'ernes meget snævre definition af danskhed.

Tendensen i den noget afstumpede værdipolitiske dagsorden betød, at dansk blev sat i modsætningsforhold til det fremmede/muslimske, hvad enten der var tale om madvaner, beklædning eller sprog. En tendens, der ikke kun gjorde debatten utålelig, men også medborger- ▶

skabsfølelsen ret snæversynet og ekskluderende.

Det paradoksale er, at denne meget fastlåste tilgang med at værne om det danske mod det fremmede skete samtidig med en øget globalisering og internationalisering, hvor internettet og de nye kommunikationsmedier som mobiltelefon, sociale medier o.l. gjorde tid, rum og sted flydende.

Illusionen om et romantiseret fortids-Danmark, hvor alt var fryd og gammen og upåvirket af den negative byrde fra fremmede kulturer og skikke, blev politiseret

gementer eller møder i bestemte bydele med mange unge nydanske borgere. Her lyder spørgsmålet ofte:

“Hvor kommer du fra?”

Mit svar har altid været:

“Fra Nørrebro.”

Og selv om der nikkes til dette, lyder det næste spørgsmål:

“Er du muslim?”

MUSLIM FØRST

I dag er Ali ikke bare fra Nørrebro eller Ayse fra Ishøj. De er også muslimer og ikke nødvendigvis danske. I mine samtaler med de unge er jeg bevidst kommet med bemærkninger som “Jeg er jo dansk med muslimsk baggrund ligesom dig” og ofte fået reaktioner som “Nej, jeg er muslim – er du ikke det?”

Denne modreaktion af unge, der vælger at definere sig imod det

danske, ses også i den bølge af tørklædepiger, der boomed gennem 00'erne, hvor det pludselig blev smart at bære tørklæde sammen med markant makeup, tætsiddende jeans og stiletter.

Der er selvsagt også andre forklaringer på tilsløringen af de unge piger, men ud fra mine egne observationer er min tese, at værdipolitikken og den herskende religiøse diskurs har spillet en afgørende rolle.

Parallelt hermed har der også været en mindre strømning af mere radikale grupperinger, ofte ført an af unge veluddannede mænd fra eksempelvis Hizb ut-Tahrir eller de mere aggressive salafister. Begge grupper betegner sig først og fremmest som rettroende muslimer og stiller sig i modsætning til andre mere moderate muslimer og til det danske samfund og demokratiet generelt. Udover at de modarbejder systemet, har de også et ønske om at ændre det ved at indføre deres religiøse forståelse af sharialov.

Sidstnævnte gruppe er heldigvis kun en minoritet og vil næppe få realiseret deres forskruede verdensbillede, men omvendt peger det mod en tendens til at definere sig imod det demokratiske samfund.

Spørgsmålet er så, hvordan vi vender denne modreaktion, som også skaber parallelsamfund, og i stedet for prøver at skabe et fælles tilhørsforhold med respekt for de overordnede demokratiske regler og rammer uden at pådutte alle den samme identitet og levemåde.

FORENET I MANGFOLDIGHED

Ved sidste folketingsvalg var mit slogan “Forenet i mangfoldighed”, og selv om det kan virke lidt halahippie-agtigt, ligger der et klart politisk budskab bag det. Modsat den konservativt-nationale forståelse af en stat, nation og borger, hvor enhver form for diversitet ses som en trussel mod den herskende majoritet og nationale enhed, så ser jeg forskellighed som en styrke og et nødvendigt element for udvikling og nytænkning i et samfund.

Men for at få denne positive dynamik ud af mangfoldigheden er det nødvendigt med en række rammer og regler.

Det kræver for det første et aktivt medborgerskab, hvor alle, ikke mindst minoriteterne, deltager. Man kan være aktiv studerende, aktiv på arbejdspladsen, aktiv i fodboldklubben, aktiv i den

● ● Modsat den konservativt-nationale forståelse, hvor enhver form for diversitet ses som en trussel mod den herskende majoritet og nationale enhed, så ser jeg forskellighed som en styrke og et nødvendigt element for udvikling og nytænkning i et samfund. ● ●

primært af Dansk Folkeparti. Samme parti som flere gange har efterspurgt en undersøgelse af, hvor meget udlændinge har kostet og stadig koster det danske samfund.

Denne tilgang har selvsagt haft en betydning for mange unges definition – og for nogens vedkommende også redefinition – af sig selv. Det har jeg været personligt vidne til, når jeg har besøgt skoler eller deltaget i kulturelle arran-

lokale kvindeforening, aktiv i skolebestyrelsen. Det behøver ikke nødvendigvis ske i formelle institutioner, men kan også foregå i private sammenhænge eller græsrødsorganisationer. Det eneste krav er, at der er en form for interaktion med andre borgere, og at man forholder sig til det samfund, man er en del af.

Ser man på aktivt medborgerskab i praksis hos vores nydanske borgere, har deltagelsen desværre været noget svingende og ofte skæv i forhold til køn, alder og uddannelse.

Ser man på første generation har især kvinder været mindre deltagende i samfundet, hvilket også betyder, at mange af disse kvinder stadig er ret isolerede og har meget få sprogkunderskaber og derfor er afhængige af deres mænd eller børn.

Førstegenerations mænd har været aktive på arbejdsmarkedet, men da de lukkede fabrikkerne, var der også en del af dem, som blev hængt af samfundet, og derfor befinder sig i etniske/religiøse mandeklubber eller bare derhjemme.

Situationen er noget mere blandet hos den yngre generation. Her er der heldigvis en del unge, særlig dem med uddannelse bag sig, der deltager i det politiske liv og foreningslivet generelt. Nogen agerer med stor succes også som rollemødelere.

Men der er også en gruppe unge nydanskere, som har isoleret sig selv i ghettoen. Det er især unge drenge, der enten ikke er kommet videre med en uddannelse eller ikke har fået den praktikplads eller det arbejde, de ønskede sig. Denne følelse af eksklusion kombineret med en re-definition af sig selv som "muslim" har øget isolationen og parallelsamfundet.

FORSKELLIGHED ER STYRKE

Beboelsesmønstrene og koncentrationen i de socialt udsatte områder har ikke gjort medborgerskabsfølelsen eller deltagerlysten større, snarere tværtimod.

Der er heldigvis sket en række markante investeringer i disse udsatte og isolerede boligområder, men vejen er stadig lang og udfordrende.

En måde at fremskynde denne proces på er ved at gentænke forskellighed som en styrke frem for en svaghed eller et problem. Det skal gøres inden for de gældende strukturelle love, regler og rammer. Forskellighed skal ikke dyrkes som en modsætning til eksempelvis grundlovens principper. Forskellighed skal heller ikke misbruges til at skabe positiv særbehandling eller særlige hensyn, der medfører kulturel eller sproglig isolation.

Aktivt medborgerskab kræver også, at man laver målrettede indsatser, der kan fremme denne deltagelse helst fra vuggestuen.

Sportsaktiviteter og kulturelle foreninger er ideelle steder, hvor man både kan fastholde sin oprindelige kulturelle identitet og samtidig dyrke en fælles overordnet "dansk" kultur.

Men for at medborgerskabsfølelsen kan brede sig, er det også nødvendigt med en mangfoldighedspolitik. Det kræver blandt andet, at alle danskere kan genkende sig selv og føler sig repræsenteret i Danmark. Det kan være i det politiske liv eller i offentlige og private institutioner, hvor mangfoldighed ikke kun skal ses blandt rengørings- og køkkenpersonalet, men også i de øvre lag på arbejdspladserne. Det samme gør sig gældende i vores kulturliv, i medierne og blandt meningsdannere.

Nogle af disse tiltag er allerede i gang, men når vi sammenligner os med nabolande som Sverige og Tyskland, er der lang vej igen. Set i lyset af indvandringens historie fra ikke-vestlige lande og de mange fejl, der er blevet begået, er det mit ønske, at tiden arbejder for en øget deltagerkultur med medborgerskab som omdrejningspunkt.

Jeg håber, at min egen datter ikke havner i en identitetskløft eller skal pres-

ses ind i en bestemt kasse, men selv kan vælge sine identitetslag og samtidig være pavestolt af sin dansk-tyrkisk-kurdiske baggrund. At min datter vil betragte sine medborgere og sig selv som "først og fremmest mennesker". ● ●

Yildiz Holm Akdogan. Født i Tyrkiet i 1973, opvokset i Esbjerg. Uddannet cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet. Den første nydanske kvinde, der blev valgt til Folketinget for Socialdemokraterne i perioden 2007-2011. Er aktiv foredragsholder og debattør og arbejder som freelancejournalist. Er kandidat til kommunevalget i København til efteråret. Bor på Nørrebro sammen med sin mand og datter.

● ● For at medborgerskabsfølelsen kan brede sig, er det nødvendigt med en mangfoldighedspolitik. Det kræver blandt andet, at alle danskere kan genkende sig selv og føler sig repræsenteret i Danmark ● ●

MEDBORGERSKAB I EN GLOBALISERET VERDEN

Danskerne trænger til nye begreber, som kan rumme vores interne forskellighed, for homogene bliver vi aldrig igen – vi har måske egentlig aldrig været det, skriver professor i dansk og europæisk historie Uffe Østergaard.

af Uffe Østergaard

Hans Edvard Nørregård-Nielsen indleder en af sine formidable erindringsbøger med en skildring af det nære liv på landet, før medier, udlandsrejser og globalisering ændrede horisonterne til ukendelighed:

“Måske var det ude på landet sådan, at de flestes højskolebaggrund fik dem til at befordre alt det i fællesskabet, som skulle gøre hver enkelt kønnere. Vi samledes i forsamlingshuset for at høre om Albert Schweitzer, der efter sigende var en godhjertet gammel mand med hvidt hår, som helbredte negre nede i Afrika og om aftenen spillede så lidenskabeligt på sit orgel, at abekattene havde svært ved at falde i søvn.(...) Enhver erkendte i situationen sin egen ringhed og så sig om efter en nødlidende neger, men det var, før de vrimlede på de danske gader og veje samt optrådte som kalvebærere i fjernsynet. Så man måtte nøjes med hende i missionshuset at lægge en skærv til Ydre Mission i negerdrengens hånd.” (Som sagt. Et tidsbillede, 2008, Kbh.: Gyldendal 25-27).

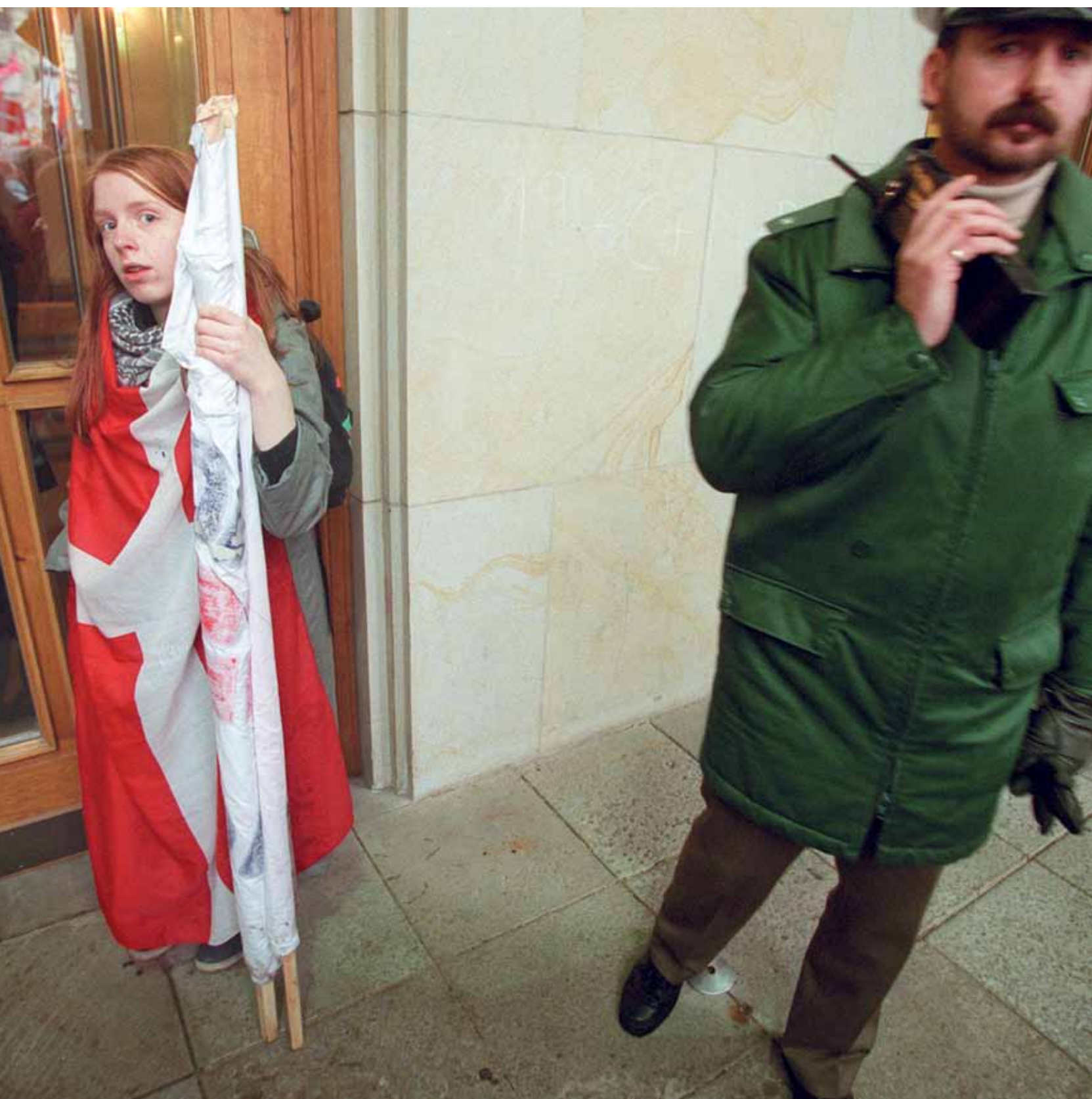
Sådan så Nørregård-Nielsens billede af Danmark i 1950'erne ud, men det, jeg bedst kan genkende fra hans skarpt san-

sedede erindringer, er faktisk The Beatles i radioen i 60'erne. Min erfaring med danskerne stammer ganske vist også fra Jylland, men det var helt andre sider af det danske, som jeg oplevede i socialdemokratiske reformskoler i de jyske købstæder. Så helt ens har danskerne aldrig været. Men vi har talt, som om vi var. Og i et vist omfang tales der stadig sådan, selv om enhver kan se, at indvandringen har ændret befolkningens sammensætning.

Nu gælder det bare om at gøre indvandrerne til 'danskere'. Og det går egentlig meget godt. Den 1. maj 2013 kunne man således på forsiden af Dagbladet Information se billeder af tilsyneladende fremmedartede mennesker, der er godt integrerede og udtaler, at de "elsker den danske model" for arbejdsmarkedet. Og inde i avisen kunne man læse om, hvordan de arbejder i fagforeningerne og som tillidsrepræsentanter på deres arbejdspladser. Det er altså muligt, at assimilations-strategien fungerer, uden at man går så langt som forfatteren Hans Hauge, der slår til lyd for et nyt billede af Danmark som et hotel i stedet for en kirke eller et hjem. Godt nok et hotel i verdensklasse, men immervæk et hotel. ►

“Ifølge kendere bør det danske sprog, som tales syd for grænsen, klassificeres som en særlig sproglig variant,” skriver Uffe Østergaard. Her demonstrerer medlemmer af det danske mindretal imod besparelser på de danske skoler og børnehaver.

Der er altså sat store spørgsmålstejn ved vores traditionelle billede af Danmark, danskhed og (med)borgerskab. Alligevel hænger den gamle opfattelse fra 1950'erne og 60'erne ved. Det fremgår af udtrykket: "Danmark er en af de nationalt og socialt mest homogene stater i verden". Denne sentens blev senest trukket frem i The Economist i februar 2013 som

● ● Uden at det gøres klart, afviser et flertal, at man kan være dansk på mere end en måde, endsige tale sproget på mere end en måde. I den situation kan det være nyttigt at genoplive nogle af de historiske erfaringer, som indgår centralt i den "danske" historie. ● ●

forklaring på den overraskende succes for den nordiske velfærdsstat og befolkningens accept af reformer.

EN MELLEMLISTOR EUROPÆISK MAGT

Men 'Danmark' var hele tiden en mere problematisk størrelse, end det normalt indrømmes, selv efter at landet med det store nederlag i 1864 blev reduceret til en nationalt homogen småstat.

Efter 1990, da den umiddelbare militære trussel mod Danmark forsvandt med Sovjetunionens opløsning, holdt Danmark op med at opføre sig som en småstat med dertilhørende usikkerhed og falsk ydmyghed. Tværtimod fører landet i dag en aktivistisk og militariseret udenrigspolitik overalt i

verden. Den politik kan diskuteres, men svarer i virkeligheden til Danmarks økonomiske position som en mellemstor magt, hvis man måler på andel af verdenshandelen og især søfarten. Danmark er en af verdens største søfartsnationer med deraf følgende globale storpolitiske interesser. Samtidig er Danmark uden rigtigt at have gjort sig det klart blevet et indvandrings-

land. Dermed har landet på en række punkter taget tråden op fra en tidligere mere multinationalt tradition, som blot var fortrængt i den småstatslige og mononationale periode efter nederlaget i 1864.

Før afståelsen af Norge i 1814 var Danmark i mange århundreder

en mellemstor europæisk magt, især i kraft af flåden, men også pga. handel med slaver og sukker fra de vestindiske øer. Rigdommen fra denne handel kan man se i form af paladser i København. Men her omgås man meget diskret med denne historie. Man skal faktisk til Flensborg for at se minder om denne handel. Her er der både et rom-museum og en mulighed for ved havnen at følge i sporene på en nyanløbet koffardikaptajn.

Den uafklarede sameksistens af traditioner og interesser fra forskellige historiske situationer forklarer en række af Danmarks og danskernes vanskeligheder med at forholde sig til indvandring og indvandrere. På den ene side en økonomisk

rationel holdning til indvandring, som bygger på, at indvandrerne skal bidrage positivt til landets konkurrencekraft i den globale verden ved at arbejde.

Denne fornuftige holdning parres imidlertid med en ureflekteret arv fra småstatstidens mindreværds kompleks med krav om, at indvandrerne skal blive etnisk danske. Rimelige krav om respekt for retsstat og demokrati, kendskab til dansk tradition, sprog og historie samt evne til at forsørge sig selv blandes med urimelige krav om "dansk" opførsel og tankegang i de mest intime detaljer, aflæggelse af ethvert spor af accent, aflæring af alle "fremmede" vaner osv. osv. Alt kogt sammen til det misforståelige begreb "assimilation". Uden at det gøres klart, afviser et flertal, at man kan være dansk på mere end en måde, endsige tale sproget på mere end en måde. I den situation kan det være nyttigt at genoplive nogle af de historiske erfaringer, som indgår centralt i den "danske" historie, hvis man forstår denne rigtigt og ikke ophøjer småstatsmyten i dens mest indskrænkede udgave til eneste norm, ud fra hvilken dagens indvandrere vurderes.

DEN DANSKE MINDRETALSPOLITIK

Indirekte går dansk international mindretalspolitik ud på at anbefale alle andre at blive lige så små som os på en graciøs måde. Eller, hvis det ikke er muligt, så i hvert fald at give mindretallene fulde kulturelle, sociale og politiske rettigheder. Det gør vi med udgangspunkt i de positive erfaringer med vores eget lille, nationalt og socialt homogene og velintegrerede land. Men den homogene karakter af den danske stat snyder lidt. Behandlingen af det – efter Anden Verdenskrig lille – tyske mindretal i Sønderjylland er interessant nok ikke identisk med de principper, som Danmark normalt anbefaler internationalt. Hjemme er Danmark fortaler for princippet om, at medlemmer af mindretal ikke har kollektive rettigheder, men

kun individuelle rettigheder til – på linje med alle andre statsborgere i landet – at pleje deres kulturelle egenart.

I Danmark har medlemmer af det tyske mindretal ret til at lade deres børn undervise på tysk, hvis indholdet af undervisningen i øvrigt svarer til danske krav. Denne politik er der gode historiske og politiske grunde til at fastholde. Når dette er sagt, må det selvfølgelig indrømmes, at det tyske mindretal har haft specielle rettigheder som tysktalende, og at disse rettigheder ikke gjaldt andre mindretal.

Skoleordningen havde i mellemkrigs-tiden træk, der mindede om de kollektive garantier, som Folkeforbundet overvågede i Central- og Østeuropa. Og det danske såvel som det tyske mindretal er i dag ikke underlagt de almindelige minimumsregler for parlamentarisk repræsentation (i Danmark minimum 2 procent af stemmerne eller et kredsmandat, i Tyskland mindst 5 procent af de afgivne stemmer). Det rakte i Danmark i en lang periode til en enkelt repræsentant i Folketinget for det tyske mindretal. Da det tyske mindretals parti, Slesvigsk Parti, i 1970'erne ikke længere kunne samle stemmer nok til et mandat, fik det efter eksperimenter med valgforbund med danske partier i stedet en repræsentant i Statsministeriet. Det fungerer tilsyneladende godt, især pga. kvaliteten af personerne, der har beklædt embedet.

MINDRETALLET SYD FOR GRÆNSEN

Lige som det tyske er det danske mindretal i Sydslesvig fritaget for spærregrensen og kunne efter sidste valg bestemme flertallet i landdagen i Kiel. De er for første gang nogensinde med i en regering sammen med socialdemokrater og grønne. Det er et resultat af, at tilslutningen til det danske parti Sydslesvigsk Vælgerforening, SSW, længe har været stigende. Om det skyldes øget popularitet for dansk sprog og kultur i den gamle danske provins, eller om det snarere

viser, at partiet har bidt sig fast som et regionalt parti i en tysk politisk kultur diskuteres heftigt.

Diskussion om disse forhold udløser en let forlegen holdning til det dansksindede mindretal syd for grænsen i den danske modernation. Hvorfor er der i grunden stadig et dansk mindretal, tænker mange "rigtige" danske i deres stille sind? Hvorfor har de ikke taget konsekvensen af den moderne verden og identificeret sig fuldt og helt med den ene eller den anden af nationalstaterne, Danmark eller Tyskland? Af og til blandes denne holdning dog med en sportskampindstilling, så man glæder sig over stigende danske stemmetal ved valg syd for grænsen på samme måde, som man er stolt over, at det går danske godt i andre konkurrencer. Men at disse danske for flertallets vedkommende ikke taler dansk og har tænkt sig at blive boende i Tyskland forbliver en kilde til stadig undren for den danske flertalsbefolkning nord for grænsen.

For den almindelige dansker i Danmark er det en selvfølge, at stat, nation, sprog og kultur, dvs. det man på dansk kalder "folk", er identiske størrelser. I den nationale forestillingsverden er mindretal noget ulogisk og upassende, som burde forsvinde i takt med udviklingen. Man anslår, at det danske mindretal i dag om-

● ● **Danmark er en af verdens største søfartsnationer med deraf følgende globale storpolitiske interesser. Samtidig er Danmark uden rigtigt at have gjort sig det klart blevet et indvandringsland. Dermed har landet på en række punkter taget tråden op fra en tidligere mere multinational tradition, som blot var fortrængt i den småstatslige og mononationale periode efter nederlaget i 1864. ● ●**

fatter ca. 50.000 personer, hvoraf højst 10.000 har dansk som primært omgangssprog. Resten er sympatisk indstillede over for det danske sprog, sender deres børn i danske børnehaver og skoler, men læser og taler helst tysk i en sådan grad, at det dansk, de taler i officielle sammenhænge, ifølge kendere reelt bør klassificeres som en selvstændig sproglig variant.

For at forstå denne tilsyneladende modsigelse må man bryde med den traditionelle danske forståelse af national identitet. I det centralistiske Danmark findes der ikke provinser. Men det gør der i den tyske Forbundsrepublik. Schleswig-Holstein hedder den forbundsstat, der oprettedes efter 1945. I midten af 1800-tallet blev befolkningen i Slesvig tvunget til at vælge mellem to nationale identiteter, der begge var dem sprogligt og kulturelt temmelig ►

fremmede, dansk eller tysk – i begyndelsen forstået som slesvig-holstenisk.

Efter 1864 og især 1866 afløstes slesvig-holstenismen af en preussisk-rigstysk orientering. Senere forsøgte de preussiske myndigheder at germanisere befolkningen i hele Slesvig. Det fik de sønderjysktalende i Nordslesvig til at erklære sig som danske og i 1920 stemme sig "hjem" til Danmark. Det samme gælder nu om dage for det tyske mindretal, hvis store flertal taler sønderjysk, men blot kræver ret til at sende deres børn i tyske skoler. Og nu stiller krav om tosprogede vejskilte i overensstemmelse med den konvention fra Europarådet, som Danmark har underskrevet, men ikke praktiserer.

SLESVIGSK REGIONALISME

I det danske mindretal syd for grænsen er flere identiteter repræsenterede. Nogle af dem opfatter sig som rigsdanske, der blot bor uden for nationalstaten. De lever og arbejder typisk i og omkring mindretallets organisationer. Deres børn søger uddannelse i Danmark, hvor mange af dem da også vælger at slå sig ned. Denne udgave af mindretallet vil på langt sigt forsvinde, med mindre Danmark er så stolt af denne propaganda for flaget uden for grænserne, at den bliver ved med at gøre mindretallets skoler og børnehaver økonomisk attraktive med sin støtte.

Mere interessant er imidlertid en holdning, der aldrig har været rigtigt accepteret nord for grænsen, som man kunne kalde for en slesvigsk regionalisme. I dag er en slesvigsk regional bevidsthed ved at vinde frem blandt yngre tysksprogede og blandt det lille frisiske mindretal i Vestslesvig, der siden 1945 har samarbejdet med det danske mindretal. Derfor stemmer mange tysktalende på det dansksindede parti. Interessant nok støttes denne regionalisme nu af den hæderkronede gamle Grænseforening, som blev oprettet som kamporganisation til støtte for

● ● Hvorfor er der i grunden stadig et dansk mindretal, tænker mange "rigtige" danske i deres stille sind? Hvorfor har de ikke taget konsekvensen af den moderne verden og identificeret sig fuldt og helt med den ene eller den anden af nationalstaterne, Danmark eller Tyskland? ● ●

de danske i Sydslesvig efter 1920, men nu arbejder for at udbrede kendskabet til den tosprogede, flerkulturelle praksis i grænselandet til resten af Danmark.

Det er ikke populært i alle kredse og har ført til udmeldinger. Men et spændende initiativ er det at bringe tosprogede fra Sydslesvig sammen med tosprogede børn af indvandrere i Danmark som ambassadører for den kulturelle rigdom, der ligger i at have adgang til mere end én kultur og kunne flere sprog. Den sydslesvigsk-danske regionalisme er en interessant udfordring til den traditionelle forståelse af dansk national identitet. Den indebærer, at flertalsdanskerne skal til at lære at forholde sig til mennesker, som stemmer på et dansk-sindet parti uden hverken at kunne eller have ambition om at lære dansk eller ønske at flytte til Danmark, men fortsætter med at tale plattysk, højtysk, frisisk eller sønderjysk foruden deres distinkte slesvigsk-danske, som er præget af tysk klarhed.

Kan vi acceptere dem som rigtige "danskere", og vil vi fortsætte med at betale deres biblioteker, børnehaver og skoler? Det er et åbent spørgsmål. I mellemtiden kan danskerne nord for grænsen benytte anledningen til at tænke videre over forskellen på statslig, national og regional kulturel identitet.

DE NYE DANSKERE

Tilstedeværelsen af nye grupper frem-

mede siden 1967 har stillet den traditionelle danske politiske kultur overfor en udfordring, som den nationaliserede politiske kultur har været dårligt forberedt på. Det passer meget dårligt med den demokratiske, politiske selvforståelse i det mini-Danmark, der kom ud af nederlagene i midten af 1800-tallet, at acceptere afvigende mindretal i den lille, homogene nation. Men nu har de meldt sig på en måde, som er umulig at ignorere.

Selvfølgelig har hverken indvandrere eller politiske flygtninge samme ret som historisk etablerede befolkninger til at kræve særlige mindretalsrettigheder. Men nu hvor de er her, rejser spørgsmålet om lige eller særlige rettigheder sig.

Først betegnelsen. Hvad skal man kalde indvandrerne? Og hvor længe bliver man ved med at være "indvandrer"? I nyhedsformidlingen er man ved at gå væk fra den uproduktive skelnen mellem "indvandrere" og "danskere". Sommetider kaldes de for "fremmede" eller "udlændinge", sjældnere "flygtninge", hvad de jo heller ikke alle sammen er.

De fleste ved godt, hvad betegnelserne dækker over, og i et vist omfang passer de også med virkeligheden. Men kun i et vist omfang. Ord er ikke blot og bart en afspejling af virkeligheden, de skaber den også. Man kan ikke orientere sig i verden uden at sætte navne på tingene. Omvendt har navnene en tendens til at gøre sig selv-

stændige. Hvad skal man kalde en person med umiskendeligt koreansk ydre, men som har et typisk dansk "-sen"-efternavn og taler et nydeligt østjysk? "Dansker" vil flertallet vel svare. Men hvad så med de andre "fremmede", der er født og opvokset i landet, med eller uden dansk statsborgerskab.

Baggrunden for den sproglige skelnen mellem danskere og fremmede er sammenblandingen af en etnisk og en statsborgerlig bestemmelse af nationalitet. Resultatet af den danske historie med nederlag efter nederlag, der førte til afståelse af stadig flere områder, er, at næsten alle danskere er kommet til at bo inden for statens grænser.

Denne homogenitet gjorde det let at sværme for alt fremmed i tiden efter 1945. I 1950'erne var det en svir at være sort musiker i København. Kvinderne stod i kø, og de unge mænd og gamle koner havde ikke lært at råbe perker eller lignende efter dem på gaden.

Nu derimod lever vi på godt og ondt i en mere blandet tid. Og det gør det vigtigt at være præcis med betegnelserne. En "dansker" er en dansk statsborger, uanset udseende eller religion. Ved siden af statsborgere og EU-borgere er der mange udlændinge med fuld opholdsret og sociale rettigheder. Rettigheder har de, fordi de har arbejdet i landet og dermed bidraget til nationalproduktet, eller fordi de på en eller anden måde er i familie med nogen, der har ydet denne indsats.

Ved siden af disse to grupper er der flygtningene, som landet er forpligtet af internationale aftaler til at tage imod, hvis de opfylder en lang række meget strenge og specifikke krav. Noget af usikkerheden om de fremmede skyldes, at der i perioder ved siden af disse grupper med afklarede, men ikke nødvendigvis gode forhold har været et stort antal asylsøgende. De afvises nu håndfast, hvis de

overhovedet søger til landet. Risikoen er snarere, at for mange end for få afvises.

NYE ORD TRÆNGES

Betænkkeligheden ved de "fremmede" bunder i, at mange er underbeskæftigede og derfor lever af landets sociale sikkerhedssystem. Det er stødende, men som den tyrkisk-danske sociolog Mehmet Ümit Necef fra Syddansk Universitet drilagtigt har formuleret det, så kan for eksempel dansk-tyrkernes flittige brug af det sociale system ikke tages som udtryk for en fremmed baggrund, men snarere som en høj grad af assimilation til danske normer.

Det er en side af vores kultur, som flertallet ikke er stolt af, og det er baggrunden for venstrefløjens dilemma med at respektere de internationale menneskerettigheder samtidig med at opretholde det nationalt baserede velfærdssystem. Det har fået vælgerne til at flokkes om Dansk Folkeparti, der ifølge meningsmålingerne i dag er landets næststørste parti.

Mehmet Ümit Necef mener, at de traditionelle livs- og oplevelsesformer er umulige at opretholde i et moderne samfund. Han regner med, at alle indvandrere, også de tyrkisk-kurdiske, som udgør den største gruppe blandt de ikke-vestlige indvandrere, på længere sigt vil blive individ- og frihedsorienterede som den danske flertalsbefolkning. Men indtil det sker, vil efterkommerne af indvandrerne vælge at definere sig som bindestregsdanskere. Først som tyrkisk-danske, siden som dansk-tyrkiske.

Sandsynligvis vil der ske en såkaldt "kreolisering". Med det menes ifølge den svenske antropolog Ulf Hannerz, der har introduceret begrebet i international forskning, at kulturer i mødet med andre kulturer skaber helt nye kulturer, som er andet og mere end summen af dem, der danner grundlag for blandingen. De er så at sige "ægte bastarder".

I den danske debat tages det nærmest for givet, at børn og børnebørn af indvandrere må opleve dybe identitetskonflikter og nærmest blive sprogløse. Men hvorfra ved vi, at det skulle være vigtigt for mennesker at have én og kun én kultur eller ét og kun ét sprog?

"Tosproget" er blevet et nedsættende ord på moderne dansk. Men i min forståelse er det et positivt begreb, hvis man altså faktisk kan sine sprog. Reelt dækker betegnelsen over, at nogle er analfabeter på flere sprog. Det er ikke godt. Man kunne dog begynde at formulere en positiv holdning til at kunne flere sprog og skifte mellem identiteter. Kort sagt at acceptere eksistensen af bindestregsdanskere, såvel kulturelt og socialt som medborgerskabsligt.

Der tales om psykologiske behov for stabilitet og sociale behov for gruppetilhør, men det er sjældent at sådanne påstande begrundes. Det største problem for dem, der lever i to kulturer, er, at de af den toneangivende offentlighed afkræves én og kun én kulturel identitet. Men i realiteten lever vi alle i flere kulturer og er mere eller mindre kreoliserede. Det mangler vi blot et passende sprog for som danskere. ● ●

Foto: Scanpix

Uffe Østergaard er født 1945. Han er Jean Monnet professor i europæisk civilisation og integration ved Aarhus Universitet og professor i europæisk og dansk historie ved Copenhagen Business School. I sin forskning beskæftiger han sig blandt andet med identitetspolitik, nationalisme og den europæiske nationalstat.

FORSAMLINGSHUSET ER GÅET PÅ FACEBOOK

De sociale medier er stedet, hvor fremtidens medborgere skabes. Både inden for nationalstatens grænser og på tværs af den. Og for mindretallene er de sociale medier et vigtigt redskab til styrkelse af den fælles identitet.

Af Annegrethe Rasmussen

“Sorte i USA strømmer til Twitter og Instagram, der i løbet af de seneste år er blevet den foretrukne kommunikationsform blandt amerikanere af afrikansk oprindelse.”

Sådan lød det i april måned i år, da Pew Research Center Internet & American Life Project offentliggjorde sin seneste store undersøgelse af brugen af sociale medier i USA. Ud over at fremlægge den nyhed, at minoriteter i stigende grad benytter sig af sociale medier i deres kommunikation med hinanden, så bekræftede undersøgelsen også, hvad alle forældre til teenagere ved i forvejen: 83 procent af alle internetbrugere i alderen 18-29 år benytter sig af sociale medier. For aldersgruppen lige under er tallet lidt lavere, men kun fordi de alleryngste (8-12 år) trækker ned.

Resultaterne er markante. 26 procent af alle afroamerikanske internetbrugere anvender Twitter og 23 procent anvender Instagram. Og de tal overgår langt gruppen af hvide amerikanere (henholdsvis 14 procent og 11 procent) og latinoer, altså spansk-amerikanere (19 procent og 18 procent).

Undersøgelsen viser, at både Twitter og Instagram bruges til på en hurtig måde at signalere tilgængelighed for egen gruppe samt til at afgrænse interesser og definere sig som “community”.

Den afroamerikanske ekspert Wayne Sutton, som er konsulent i sociale medier og blogger på SocialWayne.com, siger til avisen USA Today, at Twitters popularitet hænger sammen med, at dette sociale medie er

FREE PUSSY RIOT

Ekaterina Samutsevich

Maria Alekhina

Nadezhda Tolokonnikova

FREE PUSSY RIOT

Ekaterina Samutsevich

Maria Alekhina

Nadezhda Tolokonnikova

Den russiske protest-gruppe Pussy Riot har takket være Facebook og Twitter sympatisører over alt i verden.

tilgængeligt for alle uanset uddannelse, arbejde eller økonomiske ressourcer, modsat de traditionelle medier. På de sociale medier er det tilstrækkeligt at have en internetforbindelse via sin mobiltelefon. Det muliggør "for første gang i USA's historie, at de sorte amerikaneres stemme kan høres på lige vilkår med alle andre amerikanere", siger Wayne Sutton og fortsætter:

"Vi sorte er nogle af de største forbrugere af underholdning og sport i Amerika, og det betyder, at meget af det, der bliver sagt på sociale medier, vedrører os og kommer fra os."

HVAD ER SOCIALE MEDIER?

Men hvad er det, som de sociale medier kan? Først og fremmest kan man roligt skubbe selve termen "medier" til side

For der er ikke meget medie over de sociale medier, med mindre man med medie blot mener redskab. Et redskab for at kommunikere med hinanden. På tværs af nationer, grupper, køn, racer, religioner og etniske grupper. Ofte også på tværs af sproggrænser, selv om det giver sig selv, at man skal kunne forstå hinanden, for at det giver mening at tale om kommunikation.

Eksempler på kendte sociale medier i den engelsksprogede verden er f.eks. Wikipedia (opslagsværk), Facebook (socialt samkvem), Twitter (nyhedsdeling på kort form, maks. 140 tegn), YouTube (deling af videoer), Instagram (billeddeling) LinkedIn (professionel karriereplanlægning), Pinterest (billeddeling), Tumblr (billeddeling og blogging med en snert af social aktivisme), liveJournal (virtuelle dagbøger og blogs der deles) – listen er lang og vokser hele tiden. ▶

De nye sociale medier muliggør nye former for borgerinddragelse og samfundsdialog. Det gælder ikke mindst det politiske liv, for hvis politik forstås som den autoritative fordeling af værdier i et samfund – eller med den amerikanske politolog Harold Lasswells klassiske citat: “Politics is who gets what, when, and how” – så har opkomsten af de sociale medier fået konsekvenser for konstruktionen og kommunikationen af det politiske. Vi er i dag digitale med-

andre steder og giver andre resultater, end afsenderne havde tænkt sig.

Man kan kalde det demokratisering, hvis man hermed mener, at flere i hvert fald i teorien kan blive del af et politisk projekt. Populisme ligger også lige for, fordi interaktionen med “folkedybet” er blevet så meget mere nærliggende men det er ikke uden risiko.

Tag f.eks. den bramfrie politiker Søren Pind (V), der var hurtigt ude med kommentarer til massakren i Utøya, hvor han sammenlignede morderen Breivik med økoaktivisters selvtægt i Danmark. Det mente han naturligvis ikke, men i samme sekund hans uigennemtænkte ord havde ramt hans Facebook-profil, ramte mediestormen ham, og han måtte bakke ud med undskyldninger.

Men politikerne bruger naturligvis også de sociale medier med succes. Radikale Venstres Uffe Elbæk fortalte f.eks. offentligheden, at han stoppede som kulturminister via en meddelelse på Facebook, og Astrid Krag bekendtgjorde, at hun stillede op til formandsposten i SF samme sted. En række SF’ere har senere meddelt deres partiskifte til Socialdemokraterne samme sted. Og der bliver delt meget andet end statusopdateringer. Nogle medlemmer af Liberal Alliance lagde f.eks. links til videoen Bistandsland ud med succes på Twitter og Facebook. Den blev brugt som afsæt for fremlæggelsen af en reform af loven om bistandshjælp. Lars Løkke Rasmussen har også flere gange lagt Venstres reformplaner ud på Facebook og dér gået i åben diskussion med dan-

skerne frem for at afholde traditionelle pressemøder.

DEN GLOBALE BEVIDSTHED

Det skyldes, at mange mennesker i dag har udviklet, hvad man kunne kalde en global bevidsthed enten som forbruger, aktivist eller blot netop som medborger i verden. Vi involverer os i sager, der ikke nødvendigvis begrænses af geografi eller nationalt tilhørsforhold, men oftere har med identitetsdannelse eller det mere abstrakte begreb solidaritet og medfølelse at gøre.

Eksempelvis kan jeg føle mig solidarisk med kvinderne i det arabiske forår eller den dømte punkgruppe Pussy Riots medlemmer af flere grunde: fordi jeg er kvinde, fordi jeg er demokrat, fordi jeg er optaget af ligestilling og/eller menneskerettigheder. Men jeg kan også ønske at tilslutte mig en gruppe, der arbejder for børns vilkår i Mali af rene og skære idealistiske grunde. Og det vil alt andet lige være langt nemmere i dag end for 10 år siden, fordi jeg via f.eks. Facebook kan komme direkte i kontakt med familier i Mali, med læger og organisationer, der kan holde mig opdateret med billeder og nyheder. Ligesom jeg kan dele billeder af Pussy Riot på Facebook eller holde mig opdateret om situationen i Mellemøsten gennem tweets fra kvindesagsforkæmper eller videoer på Youtube.

AKTIVISME ELLER PASSIVITET?

Der findes lange diskussioner i forskerkredse verden over om, hvorvidt internettet, og mere specifikt de sociale medier, er helt afgørende fødselshjælpere for demokrati og oplysning i europæisk, oplysningsfilosofisk forstand, eller om det er lige omvendt: at sociale medier dels i dag er inficerende og korrupperende af mørke kræfter, der overvåger oprørske befolkninger med det modsatte formål: at holde dem nede.

En beslægtet diskussion handler om, at sociale bevægelser i dag repræsenterer en

● ● For første gang i USA’s historie kan de sorte amerikaneres stemme høres på lige vilkår med alle andre amerikanere på grund af de sociale medier. ● ●

borgere på godt og ondt. En stor del af den politiske debat er flyttet fra forsamlingshuset og tv-studiet og ud på nettet.

POLITISK FLERVEJSKOMMUNIKATION

Politiske partier og politiske ledere møder deres vælgere via sociale medier. Italesættelsen af de politiske projekter er gledet fra at være en envejskommunikation med lejlighedsvis festlige indslag fra virkeligheden og sanktionering eller bekræftelse af projektet gennem demokratiske valg til at blive en flervejskommunikation, hvor borgeren i højere grad end tidligere er med til at styre det politiske budskab. Dermed er det også blevet langt mere ustyrligt for de professionelle politikere og spindoktorer, der må lide den tort, at deres budskaber ofte ender

art "falsk bevidsthed" (ikke i marxistisk forstand, men helt bogstaveligt), at man med andre ord prætenderer at involvere sig via "likes" og klik og virtuelle under-skrifter frem for at møde fysisk frem og risikere liv og lemmer for at bidrage til sociale forandringer i det virkelige liv.

Selvom man skal passe på med ukritisk at hylde de sociale medier for at være deltagerdemokratiets redning, kan man stadig konstatere, at sociale medier verden over bliver brugt til at skabe identitet og aktiv sammenhængskraft i form af det, vi kan benævne "medborgerskabsaktiviteter". Det gælder især i den kontekst, man kunne give overskriften "identitet, nationalitet og minoriteter".

DIGITALE MINORITETER

For minoriteter er identitet en balance-gang. På den ene side skal man leve med majoriteten, der i sagens natur etablerer hovedparten af de rammer og spilleregler, samfundet fungerer efter. På den anden side ønsker man at dyrke sin identitet. Det er en problemstilling, som Grænseforeningens medlemmer kender. Her ønsker danskere i Tyskland at værne om deres identitet på åben og aktiv vis, at mødes i et fællesskab, hvor man på den ene side er bevidst om sine rødder og kulturarv og på den anden side ønsker at deltage i og berige det tyske fællesskab gennem gensidighed. På samme måde forholder det sig med den tyske minoritet på den anden side af grænsen.

Parallellen til andre minoriteter er klar. Verden over blomstrer millioner af tilsvarende aktiviteter, og fælles for stort set dem alle – uanset om vi taler om den rige eller fattigere del af verden – er, at sociale medier spiller en stedse større og i mange tilfælde helt afgørende rolle i såvel opbygningen af medborgeraktiviteter som kommunikationen af budskaber samt rekrutteringen af tilhængere/medlemmer/aktivister for sagen.

Den baskiske minoritet i Spanien har for eksempel underafdelinger på både Facebook og Twitter, hvor al kommunikation og planlægning er på baskisk. Men baskerne er gået langt videre. De har f.eks. også oprettet web-tv-kanaler som LostinTV og Ibaizabaltb.com, hvor alle programmer også er på baskisk. Her integreres tv, internet og debatten online til både kulturel oprustning og identitetsdannelse via sociale medier.

LAKRIDS OG DANSK POLITIK PÅ FACEBOOK

Også i USA, hvor overtegnede har boet siden 2008, blomstrer sociale medie-initiativer, der bidrager særdeles aktivt til udviklingen af medborgerskab. USA's historie er også historien om et multikulturelt samfund, hvor respekten for alle typer minoriteter er betydelig – også selv om den mørke side af slaveriet og racediskriminationen mod sorte fortsat lever og er med til at forme det amerikanske samfund.

Men der er også meget små minoriteter som f.eks. udlandsdanskere i USA. Her findes det digitale netværk DAGBO, der blev dannet i New York af Jesper Løvendahl og Dan Trampedach i 2006-07. I dag er DAGBO vokset til

over 10.000 erhvervsaktive internationale danskere, der interesserer sig for at skabe nye relationer og derigennem nye muligheder for sig selv og andre. På bare syv år er netværket vokset til 30 grupper i 20 lande – grupper, der arbejder med på DAGBO-netværket via LinkedIn, og som primært vil skabe nye forretningsmuligheder og netværk, der kan bruges i erhvervsøjemed, men som også har et socialt formål: at samle danskere i udlandet.

DAGBO drives af godt 100 medlemmer på frivillig basis. Jeg selv er medlem af gruppen "Danske Kvinder i USA" samt "Danes in Washington DC" – begge via Facebook. Her udveksles alt fra opskrifter, gode restauranter, hvor man kan købe gær og ægte lakrids – den slags, som mange danskere leder efter i udlandet – til erfaringer med det amerikanske skolesystem eller diskussioner af amerikansk eller dansk politik.

Også i lande, hvor minoriteterne er direkte undertrykt, er sociale medier et vigtigt redskab i kampen for bedre vilkår. I maj 2013 marcherede tusindvis af oprørte indvandrere i Beijings gader til støtte for et medlem af en udsat minoritet. Den unge kvinde Yuan Liva var ankommet til hovedstaden fra Anhuis-provinsen i det østlige Kina, men blev fundet død uden for Wenjing Shopping Mall.

● ● Vi er i dag digitale medborgere på godt og ondt. En stor del af den politiske debat er flyttet fra forsamlingshuset og tv-studiet og ud på nettet. ● ●

Yuans mor og kæreste forlangte adgang til overvågningskameraoptagelser, men det nægtede politiet med henvisning til, at de opfattede dødsfaldet som et selvmord. Debatten om Anhui-arbejdernes pauvre forhold og den diskrimination, de møder i Beijing, samt de mistænkelige forhold omkring Yuans død har floreret på sociale medier i Kina. Og som noget nyt har politiet også valgt at svare via et socialt medie, Sina Weibo, der er et af de ►

mest benyttede sociale medier i Kina, og som svarer til Facebook og Twitter.

Det anslås, at omkring 30 procent af kineserne er til stede på Sina Weibo. Også tibetanerne benytter sig af sociale medier i deres organisering blandt andet i form af lokale protester, når f.eks. myndighederne planlægger at nedlægge klostre og anlægge supermarkeder.

GLOBAL VOICES

– MINORITETERNES STEMME I VERDEN

Et illustrativt og forbilledligt eksempel på, hvad man kunne kalde udviklingen af et "globalt medborgerskab", kan man finde hos Global Voices. Global Voices er et internationalt netværk på flere tusind bloggere, oversættere og borgerjournalister, der følger, rapporterer og opsummerer, hvad der foregår i blogosfæren i stort set ethvert hjørne af verden.

Initiativet blev grundlagt af to Harvard-stipendiater, Afrika-eksperten Ethan Zuckerman og den tidligere chefkorrespondent for CNN i Beijing og Tokyo Rebecca MacKinnon i 2004, som et nonprofit-projekt ved Berkman Center for Internet and Society på Harvard Law School, efter at en gruppe internationale bloggere havde holdt møde på universitetet.

Global Voices har ikke noget kontor, men fungerer som et virtuelt fællesskab på tværs af flere tidszoner. Når muligheden opstår – normalt under organisationens jævnlige topmøder – mødes medlemmerne fysisk. I undergruppen "Rising Voices" fokuserer man især på at hjælpe marginaliserede befolkningsgrupper med vægt på udviklingslandene via borgerjournalistik.

Man er opmærksomme på budskaber, der ikke finder vej til engelsksprogede medier. Organisationens samler millioner af menneskers aktiviteter – med særlig vægt på minoriteter, der er troværdige og respekterede – gennem oversættelse og viderefremmidling af artikler, blogs, podcasts, fotos og videoer, som aktivisterne og medlemmerne

Foto: Scanpix

Unge går online, når de skal være politisk aktive. På nettet kan man nemlig komme i kontakt med protestbevægelser verden over.

løbende oversætter til 30 forskellige sprog, der formidles på tværs af kloden.

En særlig bedrift i den sammenhæng er, at Global Voices, uanset hensigten med at samle mindretalsstemmer, har formået at holde sig fri af konspirationsteorier og ekstremisme. Det er ellers en fare, der lurker i margenen af især mange fysisk pressede mindretal – hvad enten det skyldes berøvet land eller manglende politisk repræsentation – og som derfor er langt mere tilbøjelige til at afgrænse sig voldeligt eller bare stærkt negativt, når det gælder definitionen af egen identitet fra majoriteten eller omverdenen.

Global Voices har en klippefast tro på civilsamfundets kræfter, på ytringsfrihed og på formålet med at bygge bro over "kløfter, der ellers deler folk", som det hedder på hjemmesiden. Organisationen er også langt fremme, når det gælder fundraising til uddannelse, online tutorials, brugen af open source-kilder, crowdsourcing og udviklingen af gratis digitale værktøjer, der kan bruges sikkert af mennesker over hele verden til at udtrykke sig "uden frygt for censur og forfølgelse".

Dette er – heldigvis – ikke trusler som

Grænseforeningen, det danske mindretal i Sydslesvig eller det tyske ditto i Danmark behøver at bekymre sig om til daglig. Andre minoriteter i verden kan kun drømme om samme gunstige forhold. ● ●

Annegrethe Rasmussen har arbejdet som udenrigskorrespondent i Washington DC siden 2008. Hun er fast tilknyttet som henholdsvis skribent, kommentator og debattør ved en række medier, herunder Dagbladet Information, altinget.dk, DR2 og Politiken, og arbejder også som oplægsholder, ordstyrer og facilitator for danske virksomheder og organisationer, der ønsker at besøge USA's hovedstad. I 2012 udgav hun sammen med Peter Brøndum bogen "USA's Udfordringer" på Forlaget Columbus. Hun er sammen med medierådgiver og forfatter Morten Bay medstifter af bloggen, www.USAnu.dk

FØLER DU DIG DANSK?

ANKE SPOORENDONK

64 år, har gået i dansk børnehave og skole, da hendes tyske forældre valgte at blive en del af det danske mindretal efter Anden Verdenskrig. Siden 2012 viceministerpræsident og justits-, kultur- og Europaminister i Slesvig-Holsten for SSW.

– *Hvornår føler du dig dansk?*

“Jeg føler mig mest dansk, når jeg færdes inden for det danske mindretal til fester, til møder, i foreningslivet. Alle de ting, som vi som mindretal er fælles om.”

– *Hvornår føler du dig tysk?*

“Jeg føler mig ikke tysk. Jeg føler mig som dansk sydslesviger, og det lægger jeg vægt på, for det er noget andet end bare at være dansker fra København. Min identitet er præget af at komme fra det danske mindretal. Det betyder, at jeg både oplever en forskel, når jeg møder almindelige dansk-danskere, og når jeg møder almindelige tysk-tyskere.”

– *Er du en aktiv medborger?*

“Ja, det er jeg så sandelig. Det er alle i det danske mindretal. Pointen er jo netop, at vi er borgere i det samfund, som vi lever i, og vi er meget bevidste om, at vi derfor både har rettigheder og pligter.”

– *Hvordan er du en aktiv medborger?*

“I det brede politiske arbejde, som jeg har stået for, men også i det kulturelle arbejde, som jeg har været en del af. Jeg er med i en hel stribe af danske foreninger og i nogle tyske.”

– *Gør det en forskel for dig, om det er danske eller tyske foreninger?*

“Jeg kan godt mærke, at der kan være forskel på, hvordan man gør tingene i de tyske og i de danske foreninger, men det går jeg ikke så meget op i. Det er for at være en aktiv medborger, at jeg er med.”

– *Hvad betyder grænsen for dig?*

“Jeg oplever ikke, at den skiller os ad. Man lægger slet ikke mærke til det, når man kører over den længere. I det politiske arbejde taler vi meget om det grænseoverskridende samarbejde, og når jeg taler om grænsen, så taler jeg snarere om grænsen som en bro end som en forhindring.” ►

Foto: Jesper Boye

JAN PAUL

36 år, født i Ruhr-distriktet, men flyttede som fireårig til Flensborg, hvor han kom i dansk børnehave og dansk skole, fordi hans finske

mor ønskede at styrke forbindelsen til Norden, når nu de boede så tæt på grænsen. I dag bor Jan Paul i Østermarie på Bornholm, hvor han arbejder som brygmester på Svanke Bryghus.

– *Hvornår føler du dig dansk?*

“Stort set aldrig. Jeg føler ikke, at jeg har et ophav her, men jeg føler mig hjemme i Danmark.”

– *Hvornår føler du dig tysk?*

“Det gør jeg ... altid kun i mit stille sind. Det er ikke noget, der viser sig åbenlyst. Det er mest, når jeg opdager en lille forskel i væremåde. Jo, når jeg bliver afsløret som tysker, føler jeg mig meget tysk. Umiddelbart kan folk ikke helt lure min accent, så jeg kan blive nødt til at røbe det, og så kan jeg se reaktionerne fra folk. Det minder om en snegl, der trækker følehornene lidt til sig, når den har haft dem inde et sted, den ikke lige kender. Så føler jeg mig hundred gange mere tysk.”

– *Er der for dig en modsætning mellem dansk og tysk identitet?*

“Nej, ikke modsætning, men der er forskel. Men forskellen mellem at være dansk og tysk er ikke større end mellem at være jyd og københavnere.”

RUNE DELFS

19 år, går i 3.g på Duborg-Skolen i Flensborg. Hans mor og far er af henholdsvis dansk og tysk afstamning.

– *Hvornår føler du dig dansk?*

“Jeg føler mig aldrig sådan rigtig dansk. Jeg er mindretalsmenneske. Jeg arbejder hos Fleggaard Grænsehandel, hvor jeg har et navneskilt, hvor

der står, at jeg taler dansk, tysk og engelsk. Så er det ofte danskerne, der kommer og spørger, og så føler jeg mig da mere dansk. Men aldrig 100 procent dansk. Så det er altid sådan nogle skift. Man skifter. Men alligevel er man jo én person.”

– *Hvornår føler du dig tysk?*

“Derhjemme taler vi kun tysk. Min lillebror går ikke på en dansk skole, fordi han er handicappet og simpelt hen ikke kan klare flere sprog end tysk, så derfor skal vi tage hensyn til ham og snakke tysk. Men det er også, fordi min far kommer fra Rendsborg, så han er tysker og har lært dansk på aftenkursus. Min mor er mere dansk, eller mindretalsmenneske, på grund af min morfar, som er fuldstændig mindretalsmenneske. Jeg så et billede forleden dag, fra da vi var kommet hjem fra en tur til Norge og han rejste Dannebrog på bilen. Det er godt nok lidt af et udsagn, synes jeg.”

– *Er der for dig en modsætning mellem dansk og tysk identitet?*

“Nej. Når der er håndboldkampe, så hepper jeg altid på Danmark, mens min far siger nej, det skal være Tyskland, der vinder, så der er lidt identitetskonflikter, men det er jo mest bare for sjov.”

– *Er du en aktiv medborger?*

“Ja, det synes jeg faktisk jeg er. Når man bor på Bornholm, er mulighederne ganske begrænsede. Man kan ikke bare vælge og vrage mellem forskellige tilbud. Man bliver nødt til at plante noget for at kunne høste af det. Det synes jeg, jeg har været god til.”

– *Hvordan er du en aktiv medborger?*

“Hvis jeg har en interesse, og jeg fornemmer, at det kan have almen interesse, så prøver jeg at formidle den. At legemliggøre den. Det kan være gennem litteraturklubber, skateboardarrangementer eller fester, jeg holder, som ikke ville have været der, hvis ikke jeg gjorde en indsats. Og så er jeg ellers med i alt for mange foreninger: den lille jollehavn i Svanke, hvor min båd ligger; ornitologisk forening, for jeg interesserer mig for fugle; Den nye Kulturrevolution, som er et kulturfremstød i Svanke. Jeg kan ikke huske alle de foreninger, jeg er med i. Jeg hadede det som yngre, men man er ligesom nødt til det, hvis man vil rykke lidt.”

– *Har du oplevet forskelle på danske og tyske foreninger?*

“Nu er der ingen tyske foreninger på Bornholm, men da jeg boede i Flensborg, var jeg umiddelbart mere tilhænger af danske foreninger. Tonen var mere løssluppen, lidt mere fredelig, men det er også længe siden efterhånden.”

– *Hvad betyder grænsen for dig?*

“Åbenhed og muligheder. Jeg har altid syntes godt om begrebet i en sydslesvigsk sammenhæng. Det var ikke noget, der skilte os ad. Den var der bare – som en paraply over et fællesskab. Det var lige så normalt at tage til Sønderborg og stå på skateboard som at tage til Slesvig.”

– *Er du en aktiv medborger?*
 “Det vil jeg godt kalde mig for, ja.”

– *Hvordan?*
 “Jeg engagerer mig forholdsvis meget i samfundet. For eksempel er jeg med i SSW-U, Sydslesvigsk Vælgerforenings Ungdom. Jeg er bisidder for landsstyrelsen og næstformand for distrikt Flensborg. Og så synger jeg i kor i Slesvig-Holstens Landsteater. Det synes jeg er godt nok til at kunne kalde sig for en aktiv medborger.”

– *Gør det en forskel for dig, om det er danske eller tyske foreninger?*
 “Nej, overhovedet ikke. Hvis man tilhører det danske mindretal, er det nok oplagt, at man bliver skubbet lidt mere i retning af de danske foreninger, men for mig er det lige meget.”

– *Hvad betyder grænsen for dig?*
 “Grænsen ... ja ... jeg har ikke oplevet den. Jeg kan huske, at der var bygninger, dengang der var en reel grænse med politibetjente og toldere og sådan noget, da jeg var yngre, men det er jo væk. Derfor er grænsen nu noget, der kun eksisterer i vores hoved.”

Foto: Lars Salomonsen

KARL OTTO MEYER

85 år, født i Flensborg og har gået i dansk børnehave og skole. Begge forældre tilhørte det danske mindretal. Pensioneret skolelærer,

tidligere landdagsmedlem og landsformand for SSW. Har boet i Skovlund (Schafflund) siden 1950.

– *Hvornår føler du dig dansk?*
 “Det gør jeg da i det øjeblik, hvor jeg arbejder for danskerne. Så er jeg bedst tilpas. Så har jeg det bedst med mig selv. Når jeg går til møderne her i vort forsamlingshus. Når jeg er sammen med alle de andre fra mindretallet, så føler jeg mig godt tilpas.”

– *Hvornår føler du dig tysk?*
 “Det gør jeg aldrig. For jeg er dansker.”

– *Er der for dig en modsætning mellem dansk og tysk identitet?*
 “Det er selvfølgelig ikke nogen modsætning, for vi må jo leve med begge sprog. Jeg skal jo tale tysk med vores naboer, for de kan ikke dansk. Så det er så enkelt.”

– *Er du en aktiv medborger?*
 “Jeg føler mig som værende aktiv medborger, for jeg er hele tiden med til at løse problemer, der gælder både for mindretals- og flertalsbefolkningen. Derfor synes jeg aldeles, at jeg er aktiv.”

– *Hvordan er du aktiv?*
 “Ved at være med til at løse alle samfundets problemer til fordel for helheden, både for danskere og for tyskere. Der er jo i særdeleshed alle de kommunalpolitiske problemer,

som både danskere og tyskere må beskæftige sig med. Her i Skovlund har jeg været i den situation, at jeg engang har været med til at vælge en CDU'er til borgmester, og en anden gang en SPD'er til borgmester. Men det har altid været i overensstemmelse med SSW's partiprogram. Fra min tid i landdagen – hvor jeg sad i 24 og et halvt år – gjaldt nøjagtigt det samme; at jeg var med til at træffe beslutningerne. For jeg vil være med til at træffe beslutningerne. Og beslutninger kan du kun træffe, hvis du vinder et flertal for det. Derigennem mener jeg, at jeg har ydet mit bidrag.”

– *Gør det en forskel for dig, om du er aktiv i dansk eller tysk regi?*

“Selvfølgelig har det altid gjort en forskel. Men jeg har altid forsøgt at arbejde mig frem til et fornuftigt flertal, som både danskere og tyskere kunne acceptere. Jeg har altid forsøgt at lægge min stemme der, hvor vi kunne opnå noget fælles for danskere og tyskere.”

– *Hvad betyder grænsen?*
 “Stort set betyder grænsen ikke noget for mig. Jeg kan leve med den grænse, sådan som vi har den. Men jeg skal da ærlig og redeligt indrømme, at jeg håber, vi en skønne dag får ændret denne grænse.”

– *Hvordan?*
 “Ved at vi får flertallet. Jeg belyser det for det meste med, at jeg har 12 børnebørn, og jeg har 19 oldebørn. Så på et eller andet tidspunkt vinder vi jo nok flertallet.”

– *Hvad skal der så ske?*
 “Så ændrer vi søreme grænsen.”

– *Hvordan skal den ændres?*
 “Jeg går ud fra, vi flytter den ned til Ejderen. Men som sagt, det er en drøm, der ligger langt ude i en fjern fremtid.” ● ●

OVERBORGMESTEREN VISKER GRÆNSEN VÆK

“Man skal ikke tro, at man bare kan komme her og være dansk fra morgen til aften. Jeg skal altid huske, at jeg repræsenterer en by, hvor flertallet er tysk,” siger Flensborgs overborgmester, Simon Faber, som selv er et af grænselandets blandingsprodukter.

Af Johanne Mygind • Foto: Lars Salomonsen ►

Overborgmester Simon Faber kan se ud over hele Flensborg fra sit kontor, og han har store planer for byen.

“Flensborg skal se sig selv som centrum i regionen med oplandet på begge sider

hørte med til regionen at lære den danske kultur at kende, og så var de tiltrukket af den danske pædagogik. Jeg tror næppe, at de forestillede sig, at det ville ende med en identitet og et liv så dansk, som jeg

har fået,” forklarer Simon Faber, hvis forældre også lærte dansk for at følge med i deres børns skolegang.

“Forældre-møderne i den danske skole blev gennemført på dansk, dog altid med hensyntagen til dem, som ikke kunne tilstrække-ligt. Det krævede lidt fra begge sider, men den danske kultur og holdning til uddannelse og skolegang trak.

Der er nok en lidt mindre formel tilgang til tingene i det danske skolesystem, som kan give børn en tryghed.”

DEN DANSKE NÆRHED

Forældrenes valg af den danske skole fik store konsekvenser for Simon Fabers liv. Da han var færdig med gymnasiet, valgte han at flytte til Århus for at studere musikvidenskab. Han var blevet fascineret af de danske traditioner for kormusik.

– *Hvordan var det pludselig at bo i Danmark?*

“Danmark føltes ikke som et fremmed land, men selvfølgelig er det noget andet at være en del af mindretallet her i Flensborg og så at bo i centrum af danskheden. Man bliver nok mere opmærksom på nogle måder at gøre tingene på, som er typisk danske, og hvor jeg pludselig blev klar over, at jeg kom fra en anden tradition. Bare sådan noget som hastigheds-

begrænsningerne på motorvejen. Her var jeg irriteret over, at de danske motorveje havde meget færre biler, og alligevel skulle man køre langsommere. Andre ting var jeg rigtig glad for. For eksempel blev der gjort meget ud af studiemiljøet, og at man lærte hinanden godt at kende. Mere, tror jeg, end man ville gøre på et tysk universitet.”

– *Der blev måske også drukket lidt flere øl?*

“Tyskerne kan nu også finde ud af at drikke øl, men der blev nok alligevel drukket flere øl end på universiteterne i Tyskland. Den der kultur med at fulde sig for at have det sjovt er meget dansk på godt og ondt. Men der er generelt noget i Danmark med nærhed og små enheder, som jeg sætter pris på.”

TILBAGE TIL FLENSBORG

Det var også under studierne, at Simon Faber mødte sin kone. Hun var dansk, men fra Tønder og ville ligesom sin mand gerne tilbage til grænselandet. Chancen bød sig, da Simon Faber blev ansat som kulturpolitisk konsulent af det danske mindretal i Flensborg.

“Jeg har altid syntes, at Flensborg var en fed by. Et fantastisk miks, for de to kulturer hernede er så inspirerende. Når man lever med to kulturer, får man en oplevelse af, at alt kan tænkes og gøres på en anden måde, og for en politiker er den inspiration vigtig for at kunne tænke i nye løsninger. Vi er jo i en historisk periode, hvor meget skal forandre sig for at komme til at virke rigtigt igen,” siger Simon Faber, hvis børn går i dansk skole, men til gengæld lærte at tale tysk af bedsteforældre og naboer, så snart de flyttede til Flensborg.

“Vi taler dansk derhjemme, men vi skal støtte op omkring det tyske sprog, og det gør vi også. Børnene suger det til sig fra venner, naboer og bedsteforældre. Tysk er jo alle vegne. Men faktisk synes jeg, at vi begynder at tale mere og mere sydslesvigsk derhjemme. Min søn er meget

● ● Når man lever med to kulturer, får man en oplevelse af, at alt kan tænkes og gøres på en anden måde, og for en politiker er den inspiration vigtig for at kunne tænke i nye løsninger. ● ●

af grænsen, for hvis Flensborg ikke bliver et bymæssigt centrum, så bliver hele regionen til ‘udkant’, som man siger i den danske debat,” forklarer han på et fuldstændig fejlfrit dansk, som med sit lidt højtidelige ordvalg alligevel har et umiskendeligt anstrøg af tyskerens respekt for formalitet og præcision.

Simon Faber er et af grænselandets blandingsprodukter. Hans forældre var ganske almindelige tyskere, som bosatte sig i Flensborg og valgte at lade deres børn gå i den danske skole. I dag regner den 44-årige Simon Faber sig for at være en del af det danske mindretal og stillede op for Sydslesvigsk Vælgerforening til overborgmestervalget i 2011.

“Jeg gik både i dansk børnehaven og siden i den danske skole og gymnasium, så livet i det danske mindretal blev min virkelighed. Det var et meget bevidst valg fra mine forældres side. De mente, at det

optaget af Star Wars-kort, som han spiller med sine tyske venner. Når jeg så spiller med ham på dansk, har jeg lagt mærke til, at han siger 'modværge' i stedet for forsvar. Det er det tyske 'abwehr', som har smittet af. Jeg prøver at sige til ham, at hvis han vil tale ordentligt dansk, så hedder det 'forsvar', men det siger han ikke alligevel," fortæller Simon Faber med et grin, for han tager også sig selv i at blande tyske ord ind i sit danske.

FLENSBORG SOM CENTRUM

I 2011 blev Simon Faber valgt som den første overborgmester fra det danske mindretal, siden Jacob Clausen Møller blev indsat som overborgmester af den britiske militærregering i 1945. Hver dag tager Simon Faber nu rådhusets elevator hele vejen op til det store kontor på 13. etage. På rådhuset er mange af skiltene både på dansk og tysk, ligesom Simon Faber lagde vægt på, at både hans pressechef og sekretær kunne dansk, da han ansatte dem. Det er vigtigt, for der kommer flere og flere henvendelser fra danske samarbejdspartnere. Hver henvendelse gør Simon Faber stolt, for han gik blandt andet til valg på at gøre Flensborg til hovedstad i det dansk-tyske grænseland.

"Groft sagt er byen det naturlige cen-

trum i en radius af 100 kilometer. Det kræver bare, at oplandet findes i både Tyskland og Danmark, og sådan har det jo altid været. Det er jo rent historisk, at grænsen kom og afskar byen fra sit danske opland, for når du taler med købmændsfamilierne, så har de altid haft aktiviteter i begge lejre. Landbrugskulturen er på vej ud og kan kun beskæftige ganske få mennesker. Det er i byen, at folk kan leve deres drømme ud, så hvis en region ikke har en bymæssig koncentration, så mister den både befolkning og erhvervsliv."

– Betyder det, at hele den tankegang med en tysk eller dansk majoritet og så en minoritet på hver sin side af grænsen skal ophøre og erstattes af en mere flydende identitet?

"Jeg skal ikke blande mig i mindretalenes identitetsforståelse, men regionalt set er det en realitet. Der er sket en stærk udvikling af grænsependling, og der vil fremover være mange mennesker, som i perioder af deres liv har job på den anden side af grænsen. Tanken om, at der er et opland på begge sider, er der mange, som har taget til sig. Et af de bedste eksempler er, at Der Nordschleswiger, Schleswig-Holsteinischer Zeitungsverlag, Flensborg Avis og Jydske Vestkysten er gået sammen om at lave en fælles artikelpulje og har fundet nogle midler til oversættelsen. Det

er utroligt godt set og vigtigt rent politisk, fordi det synliggør for borgerne, at ja, vi lever i den samme region."

DEN NATIONALE IDENTITET ER IKKE DET VIGTIGSTE

Simon Faber nyder at gå rundt i Flensborg. Igennem de senere år har han oftere og oftere kunnet høre dansk i byens butikker og caféer. Flensborg er langsomt blevet stedet, hvor også sønderjyderne shopper, går til tandlægen eller tager til koncert. Små, men klare tegn på, at Flensborg igen er ved at blive regionens hovedstad.

– Gjorde du dig nogen overvejelser om, at du var 'dansk' borgmester i en tysk by?

"Det er selvfølgelig enormt væsentligt, at man ikke tror, at man bare kan komme her og være dansk fra morgen til aften. Jeg skal altid huske, at jeg repræsenterer en by, hvor flertallet er tysk. Jeg ser det som min opgave at være med til at styrke, at Flensborgs opland vender begge veje. Og at gøre det, så det føles naturligt for alle byens aktører. Det må ikke bare være noget, som man gør, fordi jeg sidder på posten lige nu. Man kan jo nemt komme derud, hvor folk siger: 'Ham der den danske overborgmester interesserer sig kun for danske forhold – hvor er han, når vi skal bruge ham.' Men det er på den anden side altid en risiko, man løber. Hvis du var interesseret i sejslsport, så ville alle dem, som spillede fodbold, være bekymret for, at du kun gik op i bedre forhold for byens sejslsportsklubber. Som overborgmester vil man altid føle, at der er mange balancepunkter, som man må varetage. Det danske og tyske er en af de tungere, men der er mange andre også. Det er væsentligt ikke at gøre identiteten til et stort spørgsmål. Flensborg ligger, hvor den ligger, og har opland til begge sider. Det kræver en overborgmester, som kan begå sig i begge lande, og det syntes et tilstrækkeligt antal vælgere heldigvis også." ● ●

MEDBORGERSKAB PÅ SPIL

I en globaliseret verden er medborgerskab først og fremmest et spørgsmål om, hvordan vi lever sammen i et flerkulturelt samfund, hvor folk har forskellige værdigrundlag og livsformer. For den danske folkeskole betyder det både, at eleverne skal udvikle myndighed og selvstændighed, så de kan lære at tænke kritisk – men også at de som verdensborgere evner at se den fremmede som en, de kan lære noget af, og som de selv kunne blive, hvis deres situation pludselig forandrede sig.

Af Lakshmi Sigurdsson

Når samfundet bliver mere mangfoldigt, og værdifællesskabet ikke længere er en given ting, bliver medborgerskab ofte bragt i spil. Bag begrebet ligger basale spørgsmål om sammenhængskraft, deltagelse og loyalitet, når mennesker med mange forskellige værdier, livsformer og prioriteringer skal fungere sammen i et demokrati.

Vi er medborgere, når vi tager stilling

i politiske spørgsmål, og når vi handler for at skabe forandring og udvikling i samfundet. Ingen er medborger alene. Det ligger i sproget, at medborgerskab praktiseres sammen med andre. De rettigheder, vi har som borgere, er individuelle, men samtidig er vi fælles om noget og afhængige af hinanden. Derfor handler medborgerskab også om deltagelse og engagement, om at overskride sin egen ►

Den dannelse, som foregår i skolen, skal ikke alene have fokus på faglige kompetencer. Børn skal også lære at navigere i feltet mellem frihed og fællesskab med forståelse for andre ståsteder og værdier end dem, de kender hjemmefra, skriver Lakshmi Sigurdsson

Foto: Scanpix

horisont og forsøge at begribe de andres.

Mange steder i Europa står medborgerskab højt på den uddannelsespolitiske dagsorden. I det følgende skal vi se på nogle af de faktorer, som har ændret vilkårene for medborgerskab, og hvilken betydning begrebet har for dansk folkeskole og læreruddannelse. Der bliver undervejs også plads til en introduktion af de rettigheder, værdier og dilemmaer, som knytter sig til medborgerskab.

MEDBORGER ELLER MODBORGER

Det lille 'med' foran 'borgerskab' lægger op til handling og deltagelse. På engelsk bruges betegnelsen active citizenship. På dansk skelner vi mellem statsborgerskab og medborgerskab. Statsborgerskab er en formel status, som indebærer en række pligter og rettigheder, herunder retten til at stemme og stille op til folketingsvalg. Medborgerskab er et bredere og løsere begreb. Statsborgerskab har man papir på, medborgerskab er nærmere en oplevelse af identifikation med det samfund, man lever i, og en vilje til aktivt at tage del i det på forskellige niveauer. Man kan være en meget aktiv medborger uden at være statsborger, ligesom en statsborger kan være en meget passiv medborger – eller endda praktisere en form for modborgerskab.

Et demokratisk samfund har brug for kritiske stemmer, og så længe loven overholdes, gælder ytrings- og forsamlingsfriheden også for dem, som ikke er tilhængere af demokrati. Heri ligger også demokratiets sårbarhed, for en ubegrænset tolerance kan undergrave det demokratiske samfund.

Udelukkelse og stigmatisering af bestemte grupper kan have samme virkning. Manglende uddannelses- og arbejdsmuligheder, negative forventninger eller hårde sociale vilkår kan modvirke identifikationen med det samfund, man lever i, og dermed føre til en oplevelse

● ● **Den dannelse, som foregår i skolen, skal ikke alene have fokus på faglige kompetencer. Børn skal også lære at navigere i feltet mellem frihed og fællesskab med forståelse for andre ståsteder og værdier end dem, de kender hjemmefra.** ● ●

af modborgerskab. Medborgerskab har derfor flere dimensioner. Det er en kombination af status og identitet, men det er også et relationelt begreb, hvor mit syn på de andre og de andres syn på mig får betydning. Hvis jeg bliver mødt som medborger, får jeg nok også lyst til at deltage som medborger.

I et demokratisk samfund hænger medborgerskab sammen med deltagelse og engagement. De formelle pligter er sat af lovgivningen, men et levende demokrati fordrer mere, end at man sætter sit kryds og betaler sin skat. Der kan gives forskellige svar på, hvordan opbakning til demokratiet vedligeholdes. Nogle vil betone økonomiske, sociale og politiske aspekter; andre vil sige, at det er en opgave for skolen. Begge dele har en sandhed i sig. Medborgerskab er en del af skolens opgave, men vilkårene for at løse den opgave hænger sammen med en samfundsudvikling og en række politiske prioriteringer, som skolen ikke har magten over.

UNDERVISNING I MEDBORGERSKAB

Medborgerskab forbinder status og identitet: Den enkelte har rettigheder som borger i samfundet, men skal også gerne udvise loyalitet over for fællesskabet og identificere sig med dets grundlæggende værdier. Grundprincipper om menne-

skerettigheder og folkesuveræniteten står centralt i et moderne demokrati. Lighed, frihedsrettigheder og folkestyre har baggrund i et langt historisk forløb med kamp for bestemte værdier og diskussioner af forholdet mellem individ og fællesskab. Derfor er det relevant, at undervisning i medborgerskab omfatter en viden om de idéer og traditioner, som har formet nutidens samfund, og en mulighed for at diskutere, hvilke værdier vi opfatter som bærende og centrale i dag og i fremtiden.

I nutidens Danmark har vi en del medborgere, som ikke er statsborgere. Hvis man ikke er født af danske forældre, tager det tid at opnå statsborgerskab. Det kan diskuteres, hvilke konsekvenser det har for den loyalitet, vi forventer. De krav, der stilles for at opnå permanent opholdstilladelse eller statsborgerskab, afspejler vekslende politiske opfattelser af, hvad der er bærende for dansk identitet og samfund. Hvad skal man vide om dansk kultur og historie for at føle sig som dansker?

Medborgerskab er knyttet sammen med identitet på to måder: som den identitet, vi selv oplever, og som den identitet, vi tildeles af de andre. Dvs. ser jeg mig selv som dansker? Bliver jeg set af de andre som dansker? Hvad skal der til for at blive dansk? Den formelle status som statsbor-

ger giver ikke af sig selv en følelse af loyalitet og identifikation med fælles værdier. Den medfører heller ikke automatisk en lyst til aktiv deltagelse i demokratiet eller engagement i samfundet.

Mennesker præges afgørende gennem den eller de kulturer, vi vokser op i. Men vi bearbejder også de kulturelle mønstre gennem tilvalg og fravalg. Derfor er identiteten ikke fastlagt én gang for alle. Den udvikles og ændres gennem selvrefleksion, samspil med andre, uddannelse, arbejde, rejser, eksistentielle erfaringer og fortolkning af kulturelle fortællinger. Rettigheder er lettere at definere, og de har ofte taget form gennem historiske kampe og opgør. Den britiske sociolog T.H. Marshall opstillede i sin klassiker fra 1950, Medborgerskab og social klasse, tre typer af rettigheder, som i en forenklet form kan knyttes sammen med et historisk forløb:

- Civile rettigheder i det 18. århundrede: frihedsrettigheder og retssikkerhed
- Politiske rettigheder i det 19. århundrede: politisk deltagelse gennem valghandling og kandidatur
- Sociale rettigheder i det 20. århundrede: økonomisk velfærd, uddannelse og sikkerhed

De civile rettigheder er nødvendige for den individuelle frihed: ytringsfrihed, personlig frihed, tros- og tankefrihed og retten til en retfærdig rettergang. De politiske rettigheder sikrer lige muligheder for deltagelse i demokratiet, men historisk set var det en længere proces. I Danmark fik vi grundloven i 1849, men kvinder fik først valgret i 1915. De sociale rettigheder er fundamentale for et godt og værdigt liv, hvor alle har lige muligheder. Marshalls definitioner er bl.a. blevet kritiseret for at negligere køn og kultur som centrale faktorer for medborgerskab. Især spørgsmålet om kulturelle rettigheder er kommet i fokus i de senere år – herunder retten til at praktisere sin religion og

forældres ret til at videregive religiøse og kulturelle traditioner til deres børn.

KULTURELT ELLER POLITISK FÆLLESSKAB?

Når vi diskuterer medborgerskab, må vi overveje, hvilken ramme vi tænker det ud fra. Hvem er det folk, som tager del i demokratiet? Den danske professor i medborgerskab, Ove Korsgaard, skelner mellem det danske folk i kulturel forstand (ethnos) og det danske folk i politisk forstand (demos) og argumenterer for, at dannelse til medborgerskab i dag må forstås som dannelse til et politisk – og ikke et kulturelt – fællesskab.

Det er omdiskuteret, om et så håndfast skel mellem et politisk og kulturelt fællesskab giver mening som andet end et analytisk greb. I Republikken Danmark karakteriserer lektor Michael Böss fra Aarhus Universitet skellet mellem demos og ethnos som forenklende og uholdbart. Politiske systemer, værdier og idéer kan ikke adskilles helt fra en kulturs foranderlige betydningsunivers. På den baggrund karakteriserer han idéen om et rent politisk medborgerskab og en kultur- og værdineutral stat som en "fiktion med rødder i oplysningstiden". I hans forståelse forudsætter demokratiet "eksistensen af en historisk stat og et folk, hvis medlemmer føler sig forbundet med hinanden ved for eksempel at tale samme sprog, hylde visse grundlæggende sociale normer og værdier samt ved at have en sum af fælles viden, fortællinger og forestillinger". Men hvem skal så bestemme, hvilke normer, værdier, fortællinger og forestillinger vi skal være fælles om?

Diskussionen mellem Korsgaard og

Böss sætter fokus på spørgsmålet om kulturhistoriske rødder og national identitet som grund under medborgerskabet. Hvilken type fællesskab melder man sig ind i som medborger? Begge ønsker et rummeligt samfund med plads til forskellige kulturelle identiteter.

Korsgaard pointerer, at det danske folk i politisk forstand består af dem, der er borgere i Danmark – uanset deres kulturelle baggrund. Men han fremhæver samtidig, at det multikulturelle samfund kun kan fungere, "hvis alle de grupper, det består af, ser sig selv som del af et demos, altså et folk". Når det kommer til skolens opgave, mener han, at forældrenes rettigheder må afbalanceres med fællesskabets interesse i, at børn og unge får en indføring i demokratiets værdigrundlag og mulighed for selv at tage stilling – også

● ● Hvis jeg bliver mødt som medborger, får jeg nok også lyst til at deltage som medborger. ● ●

til kulturelle normer og værdier. Dermed lægger han op til at gøre medborgerskab til en opgave og et dannelsesideal for skolen.

FÆLLESSKAB I EN GLOBAL VERDEN

Ser vi på formålet for den danske folkeskole, står der egentlig ikke noget om medborgerskab, men der lægges vægt på, at skolen skal forberede eleverne til "deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre". Formålet udpeger også tre centrale vær- ►

dier for dannelsesopgaven ved at fremhæve, at skolens virke skal være "præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati".

Demokrati betyder som bekendt folkestyre eller folkets magt. Det grundlæggende princip er, at enhver stemme tæller lige meget, og at ingen derfor har mere at skulle have sagt end andre. I en dansk sammenhæng har vi tradition for ikke kun at se demokrati som en styreform,

● ● Den fælles europæiske udfordring er, at flerkulturelle samfund har brug for åbenhed, rummelighed og tolerance. ● ●

men også som en livsform, der skal vedligeholdes og videreudvikles fra generation til generation. Det ved vi fra kirkehistorikeren Hal Koch. For ham var samtalen demokratiets væsen, og han pointerede, at beslutninger i et demokrati ikke skal tjene en enkelt person, gruppe eller klasse, men tage hensyn til helheden. Det er ikke altid tilstrækkeligt, at flertallet bestemmer. For flertallet kan tage fejl. Derfor må demokrati som formel ramme holdes i spænd af et værdigrundlag, som tydeliggør, at minoriteter og sårbare grupper har krav på beskyttelse. Åndsfrihed og ligeværd er del af det grundlag, men det omfatter også værdier som tolerance og solidaritet.

Medborgerskab er altså forbundet med spørgsmål om, hvordan vi lever sammen i et samfund, når vi har forskellige værdigrundlag, livsformer og referencerammer. Den pluralisme medfører forskellige udfordringer, som Danmark deler med

andre europæiske samfund. Jeg vil i forlængelse af Korsgaard her fokusere på fire centrale faktorer for medborgerskab:

- Individualisering
- Europæisering
- Globalisering
- Multikulturalisering

Individualisering hænger sammen med den betoning af frihed og myndighed, som blev formuleret i oplysningstiden.

Fra slutningen af 1700-tallet kom der fokus på det enkelte menneskes ret til selvbestemmelse og udvikling af myndighed. Hermed følger også et ansvar for at bruge sin dømmekraft og forstand. Vi vil ikke tvinges til at følge

bestemte normer eller overtage andres livsform. På lang sigt blev konsekvensen af individualiseringen, at samfundet skal rumme en mangfoldighed af livsformer, værdier, referencerammer og holdninger. På baggrund af individualiseringen bliver medborgerskab til en "fredelig 'dialogisk' kamp i den offentlige arena", som den tyske filosof Jürgen Habermas har kaldt det.

Europæisering og globalisering hænger sammen. Som danskere er vi ikke alene borgere med rettigheder og pligter i en nationalstat, vi er samtidig deltagere i et europæisk fællesskab og i en global verden. Det europæiske fællesskab har vi valgt til gennem en længere politisk proces, og vi diskuterer ofte grænserne mellem national selvbestemmelse og det europæiske fællesskab. Globaliseringen er et vilkår, vi ikke kan fravælge, men vi kan vælge, hvordan vi forholder os som samfundsborgere og som stat til de fælles udfordringer. Medborgerskab udspiller

sig dermed på forskellige niveauer: fra det lokale, over det nationale, til det europæiske og det globale.

Hvis vi vil tage vores ansvar som globale borgere alvorligt, bevæger vi os i retning af begrebet verdensborgerskab, som bygger på et universelt princip om det enkelte menneskes værdighed – uanset bosted, kultur, religion, klasse eller køn. Her udvides borgerens ansvar til også at omfatte globale dimensioner. Det kan fx være i form af overvejelser om, hvor, hvordan og af hvem det tøj, vi køber, eller den kaffe, vi drikker, er produceret. Men det gælder også bevidstheden om miljømæssige konsekvenser af vores livsstil eller sociale konsekvenser af den globale økonomiske ulighed.

I en dansk sammenhæng har professor emeritus Peter Kemp argumenteret for at sætte verdensborgerskab som ideal for skole og uddannelse. Også den amerikanske filosof Martha Nussbaum mener, at unge mennesker skal dannes til verdensborgerskab. I hendes forståelse betyder det en opøvelse af respekt for alle andre somigestillede og indehavere af samme moralske værdighed. Unge mennesker skal udfordres til at "række ud over snævre gruppeloyaliteter og overveje fjerne livs realiteter", skriver hun. De skal lære at se den fremmede som en, de kan lære noget af, og som de i virkeligheden selv kunne blive, hvis deres situation pludselig forandrede sig.

KULTUREN SOM EN CONTAINER

Når de fleste europæiske samfund i dag kan karakteriseres som flerkulturelle, hænger det også sammen med globaliseringen. Men globaliseringen startede ikke i forgårs; det er en proces i flere faser, hvor europæiske landes rolle som kolonimagter hører med. En del af indvandringen til Europa har historisk baggrund i kolonitiden. Det ser vi tydeligt i lande som Frankrig, Holland og Storbritannien,

hvor de største grupper af indvandrere oprindeligt kom fra tidligere kolonier.

Selv om Danmark også har haft sin tid som kolonimagt, er baggrunden for den kulturelle mangfoldighed, vi kender i dag, primært arbejdsmigration og flugt fra krig og forfølgelse. Men uanset den historiske baggrund er den fælles europæiske udfordring, at flerkulturelle samfund har brug for åbenhed, rummelighed og tolerance.

At samfundet er blevet flerkulturelt, kan vi umiddelbart konstatere ved at se os omkring. Multikulturalisme som politisk strategi tolker den kulturelle mangfoldighed positivt, sådan at kulturer kan gøre krav på særlige rettigheder. Derved bliver det afgørende, hvordan vi forstår forholdet mellem individ og kultur.

Vi kan opfatte kultur som en fast afgrænset størrelse, der har magt over individet. Det er billedet af kultur som en container. Inden i den er alle de mennesker, der tilhører kulturen. I sådan et billede er kulturen mere magtfuld end individerne.

Alternativet er at se kultur som komplekse processer, der skabes mellem mennesker. Derved bliver der plads til og blik for individuelle tilvalg og fravalg. Individet kan tage stilling og forholde sig kritisk til de kulturelle normer. I et medborgerskabsperspektiv betyder det, at vi skal sikre minoriteters ret til at leve deres eget kulturliv, udøve deres egen religion og benytte deres eget sprog – så længe det foregår med respekt for individets ret til frihed og selvbestemmelse.

DEN TOTALITÆRE SKYGGE

Fordringen om at tage kritisk stilling til egen kultur gælder også majoriteten. Den tyske filosof Rüdiger Safranski har kaldt Anden Verdenskrig for en afgrund under den vestlige kultur. I den betegnelse ligger en påmindelse om demokratiets sårbarhed og den vestlige kulturs skyg-

● ● De værdier, som er bærende i demokratisk dannelse, kan ikke påtvinges, men skal overtages i frihed. ● ●

gesider. Hvilke faktorer eller tendenser kan undergrave demokratiet? Den trinvis dehumanisering og udslettelse af det jødiske folk og andre minoritetsgrupper har vist os, hvilke konsekvenser det får, når bestemte grupper i et samfund gradvist fratages de rettigheder, som er knyttet til medborgerskab. Det var samtidig en erfaring med den grundlæggende impuls bag totalitære ideologier.

En af de skarpeste analyser af det totalitære er formuleret af den politiske tænker Hannah Arendt. Som tysk jøde havde Arendt selv været nødt til at flygte fra Tyskland først til Paris, siden til USA, hvor hun fik statsborgerskab i 1951. Arendt beskrev det totalitære som en magtudøvelse, der stræber efter ensretning og søger at udslette den individuelle frihed. Totalitære regimer vil tvinge alle borgere ind i én ideologisk ramme, som opretholdes gennem kontrol, overvågning, bureaukrati og propaganda.

I Arendts forståelse er pluralitet et grundlæggende træk ved menneskelivet. Det indebærer, at vi som mennesker på én gang er lige og forskellige. Ligheden gør os i stand til at kommunikere og forstå hinanden. Forskelligheden viser sig i vores tale, handling og perspektiver på verden. Det politiske fællesskab kræver frie og autonome borgere, som bestræber sig på at skabe en fælles verden. Det betyder, at de værdier, som er bærende i

demokratisk dannelse, ikke kan påtvinges, men gerne skal overtages i frihed.

I et medborgerskabsperspektiv er det vigtigt, at eleverne i skolen lærer at tænke selv. De skal hverken opdrages til blind lydighed eller til ukritisk at overtage lærerens svar. For at sikre det må vi lægge vægt på undervisnings- og arbejdsformer, som gradvist udvikler myndighed og selvstændighed.

Den dannelse, som foregår i skolen, skal ikke alene have fokus på faglige kompetencer. Børn skal også lære at navigere i feltet mellem frihed og fællesskab med forståelse for andre stædter og værdier end dem, de kender hjemmefra og umiddelbart selv identificerer sig med. Derfor er det godt, at læreruddannelsen anno 2013 har som et af sine mål, at den studerende skal kunne forholde sig nuanceret og reflekteret til de "etiske, politiske, demokratiske og religiøse udfordringer, som er forbundet med undervisning, forældresamarbejde og skole i et globaliseret samfund". For kun den lærer, der selv har tænkt over medborgerskabets muligheder og udfordringer, ved, at de værdier, det bygger på, må tilegnes i frihed. ● ●

Lakshmi Sigurdsson, cand.mag. og master i citizenship education. Lektor ved læreruddannelsen Blaagaard-KDAS, UCC. Har skrevet: *Medborgerskab på spil. 12 begreber og 12 tænkere (sammen med Keld Skovmand), Klim 2013. Medborgerskab – et nyt dannelsesideal? (red. sammen med Ove Korsgaard og Keld Skovmand), RPF, 2007. Samt brætspillet Medborgerskab på Spil (sammen med Jakob Erle og Keld Skovmand), Klim, 2010*

UNIVERSITETERNES BLINDE PLET

En ting er at undervise på engelsk, en anden ting er at kunne dansk, så man kan orientere sig i universitetets regler og bestemmelser og tilmed blive en aktiv deltager i universitetets formidling af forskning til det omgivende samfund, skriver professor Anne Holmen om udfordringen for de mange udenlandske forskere på danske universiteter.

Foto: Scanpix

Det er ikke nok, at ansatte og studerende på danske universiteter bliver bedre til engelsk. Det er heller ikke nok at sikre det danske sprogs fremtid i den akademiske formidling. Hvis Danmark skal få optimalt udbytte af den internationaliserede universitetsverden, er der brug for at lære de tilrejsende forskere dansk, så de kan sludre med i kaffepausen, forstå feriereglerne, deltage i den lokale idrætsklub og i det hele taget finde sig til rette i Danmark, ikke bare som medarbejdere, men som medborgere.

Af Anne Holmen

Sprogpolitikken på danske universiteter fokuserer dels på at sikre det danske sprogs fremtid som akademisk sprog, samtidig med at ansatte og studerende skal blive bedre til engelsk.

I begyndelsen af maj 2013 blev der afholdt en nordisk konference om universiteternes sprogpolitik på Schæffergården i Gentofte. Her blev det centrale begreb parallelsproglighed diskuteret ud fra både teoretiske og praktiske perspektiver, og der blev fremlagt nationale rapporter og tværgående analyser. Ikke overraskende viste tallene fra alle fem nordiske lande ikke alene en stigning i brugen af engelsk som undervisnings- og publicerings-sprog, men også en tydelig stigning i andelen af internationale medarbejdere og studerende på universiteterne. Samtidig udtrykte de sprogpoltiske dokumenter, der blev diskuteret på konferencen, en bekymring for de nationale sprogs fremtid som akademiske sprog, men også for kvaliteten af medarbejderen og studerendes engelskkompetencer.

Der var langt mindre fokus på internationale medarbejderen behov for at lære dansk – på trods af at også deres dansk-kundskaber kan ses som en nødvendig

forudsætning for, at parallelsprogligheden kan fungere i praksis, og på trods af at danskundskaberne er nødvendige for at fastholde dem som vidensarbejdere og medborgere i det danske samfund. Denne artikel vil se nærmere på sprogsituationen for internationale medarbejdere på danske universiteter i lyset af begrebet parallelsproglighed.

PARALLELSPROGLIGHED PÅ PAPIRET

Nordiske universiteter anvender i stigende grad betegnelsen parallelsproglighed om den sprogpolitik, de fører med henblik på at sikre en balance mellem brug af engelsk og det eller de nationale sprog. Ordet blev introduceret i forbindelse med en rapport til Nordisk Ministerråd i 2002 og er siden blevet brugt i bl.a. den nordiske sprogdeklaration, som blev underskrevet af de nordiske ministre i 2006, for Danmarks vedkommende af Bertel Haarder. I deklarationen defineres parallelsproglighed som "en samtidig anvendelse af flere sprog inden for et eller flere områder. Det ene sprog fortrænger eller erstatter ikke det andet, men sprogene anvendes parallelt". Deklarationen omtaler de mange sprog i Norden (ca. ►

200), som alle tillægges principiel betydning, men fokuserer især på forholdet mellem “de samfundsbærende sprog” (dansk, norsk, svensk, finsk, islandsk, grønlandsk og færøsk) og “det internationale sprog” (engelsk).

For universiteternes vedkommende lister deklARATIONEN en række punkter op, som skal varetages i en sprogpolitik, der tilstræber parallelsproglighed:

- At såvel Nordens samfundsbærende sprog som engelsk bør kunne anvendes som videnskabeligt sprog
- At formidling af videnskabelige resultater på Nordens samfundsbærende sprog bør være meriterende
- At undervisningen i videnskabeligt fagsprog, især det skriftlige, bør tilbydes på både engelsk og på Nordens samfundsbærende sprog
- At universiteter og andre videnskabelige institutioner vil udvikle langsigtede strategier for sprogvvalg, parallelsproglighed, sprogundervisning og oversættelsesstøtte inden for deres virkefelter.

De nordiske lande har reageret forskelligt på deklARATIONEN og dens intentioner om parallelsproglighed. Norge har fx vedtaget en sproglov, der pålægger universiteter og professionshøjskoler at arbejde aktivt for at opretholde norsk som videnskabeligt sprog, og der er igangsat terminologiarbejde inden for forskellige fagområder. Danmark er det eneste af de fem lande uden en egentlig sproglov. Til gengæld viste den nordiske konference, at de danske universiteter er langt fremme med at udvikle lokale sprogpolitikker på papiret.

Allerede i 2008 udarbejdede Københavns Universitet således en overordnet sprogpolitik, som ikke alene går på de to ben, der ligger i balancen mellem dansk og engelsk, men også åbner op for inddragelse af andre sprog. Københavns Universitet er således i særklasse i Danmark, fordi der undervises og forskes i flere end

Foto: Scanpix

I selve undervisningen og forskningen er der ikke nødvendigvis brug for danskundskaber, men det er der til gengæld, hvis man ønsker at orientere sig i universitetets regler og bestemmelser og tilmed blive en aktiv deltager i universitetets formidling af forskning til det omgivende samfund, skriver professor Anne Holmen om udfordringen for de mange udenlandske forskere på danske universiteter.

40 sprog. Og i sprogpolitikken, der udgør et afsnit i den såkaldte “Destination 2012”, opstilles en vision for, at universitetets studerende i almindelighed og ikke kun de sprogstuderende kan drage nytte af disse mange sprog i deres uddannelsesforløb.

Desuden argumenteres der for bedre kompetencer i akademisk engelsk med henblik på at styrke internationaliseringen af universitetets uddannelser og forskningsfelter, mens der argumenteres for dansk “i lyset af KU’s centrale rolle som kulturbærende institution”, dvs. i relation til undervisning og formidling af forskning. Universitetet ser med andre ord sig selv som en vigtig aktør i at sikre, at det samfundsbærende sprog dansk opretholdes som videnskabeligt sprog.

ER PARALLELSPROGLIGHED KUN FOR DE DANSKE MEDARBEJDERE?

Under Københavns Universitets sprogpolitik nævnes desuden, at sprogvvalg spiller en rolle for at sikre intern kommunikation på universitetet som arbejdsplads, og det fremhæves, at det er væsentligt for universitetets omdømme generelt og specielt i forhold til tiltrækning af internationale medarbejdere, at universitetet fremstår som en attraktiv arbejdsplads. Desuden understreges, at faglig kvalitet i

uddannelse og forskning hænger sammen med sproglige kompetencer, og der lægges hermed op til en handleplan med fokus på kompetenceudvikling.

Begge de nævnte områder knyttes imidlertid kun sammen med brug af engelsk i “Destination 2012”. Man får det indtryk, at den handleplan, der skal følge op på sprogpolitikken, først og fremmest handler om at løfte dansksprogede medarbejdere og studerendes engelskkompetencer, samtidig med at begge disse grupper forventes fortsat at kunne anvende dansk som fagsprog i dele af uddannelsen og i den eksterne formidling.

De mange internationale medarbejdere og studerende, som man i et andet afsnit af samme strategipapir hævder at arbejde for at tiltrække til universitetet, omtales derimod kun som forskere og som modtagere af engelsksproget information og ikke som kolleger, formidlere og undervisere i en flersproget hverdag. Man spørger sig selv, om den parallelsproglige vision ikke gælder de internationale medarbejdere og studerende, og hvad en sådan indstilling betyder for de samme gruppers motivation for at blive på Københavns Universitet.

PARALLELSPROGLIGHED I PRAKSIS

Ifølge den danske landerapport fra 2013

er andelen af forskningsnyansatte med udenlandsk baggrund i de senere år steget til 18 procent på universiteterne under et, men med stor variation mellem fagområderne. De natur- og teknikvidenskabelige fagområder (og de universiteter, der som fx DTU er stærke her) står for den største udenlandske rekruttering, idet ca. 25 procent af de nyansatte kommer fra en stilling i udlandet. Ikke overraskende står humaniora, som jo i vidt omfang beskæftiger sig med danskdominerede fagområder (fx dansk litteratur eller nordisk historie), og sundhedsvidenskab med de mange klinikorienterede uddannelser for den laveste andel rekruttering af udenlandske medarbejdere, med henholdsvis 11 og 10 procent. Hertil kommer et stigende antal internationale ph.d.-studerende og internationale "full degree"-studerende (dvs. studerende, som søger ind på lige fod med de lokale studerende, og som ikke er på gæste- eller udvekslingsophold).

Ændringerne blandt forskere/undervisere og studerende er blevet særlig markante inden for de seneste ti år. Hvis man ser på den typiske universitetslærers arbejdssituation ud fra de tre funktioner, der skal varetages (forskning, undervisning og forskningsformidling), og hertil lægger den funktion, det er at være medarbejder på en arbejdsplads, vil der formentlig tegne sig den situation for den nyankomne internationale medarbejder, at vedkommende kan klare sin forskning og sin forskningspublicering på engelsk (eller et andet sprog med international rækkevidde), mens han eller hun er begrænset til at undervise og vejlede på de elementer i uddannelsen, som er engelsksprogede.

Som medarbejder vil den nyansatte typisk være afhængig af lokale oversættere, idet universiteternes administrative sprog i al væsentlighed er dansk. Det gælder ferieregler, studieordninger, MUS-

samtaler, oplæg til sociale arrangementer osv. Også som kollega vil den nyansatte være afhængig af flersprogede dialogpartnere for at kunne deltage i både formelle og uformelle møder – hvis ikke vedkommende er ansat i et miljø, som er primært engelsksproget i hverdagen. Et sådant miljø kan sikre den sociale kontakt i kaffepausen og til sommerfrokosten, men giver næppe adgang til det administrative system og derfor heller ikke til indsigt og indflydelse på egen arbejdssituation.

Den medarbejder med udenlandsk baggrund, som har længere tid bag sig i Danmark, vil typisk have fundet måder at løse sit behov for dansk-kompetencer på. Enten har vedkommende lært tilstrækkeligt dansk til at håndtere de centrale funktioner, eller han/hun har fundet en niche, hvor der kan undervises alene på engelsk, og hvor der er administrativ opbakning gennem oversættelser af mails, regelsæt osv. Den væsentligste pointe for universitetet er imidlertid, at denne medarbejderkategori er yderst sjælden og tilmed ofte er meget frustreret over sin arbejdssituation. Desuden er vedkommende låst i sine karrieremuligheder inden for de danske universiteter, fordi lederstillinger kræver danskkundskaber på forholdsvis højt niveau.

For at fastholde internationale medarbejdere, der er trukket til landet på grund af deres forskningskvalifikationer, bliver erhvervelsen af danskkompetencer derfor et væsentligt element. Med et veludviklet dansk kan den internationale medarbejder vælge mellem at undervise på dansk eller engelsk, deltage i medarbejdermø-

der på egen hånd, selv orientere sig i universitetets regler og bestemmelser og tilmed blive en aktiv deltager i universitetets formidling af forskning til det omgivende samfund.

Hertil kommer, at det er almindeligt kendt blandt HR-folk på danske universiteter, at der er et markant gennemtræk af udenlandske medarbejdere og et næppe tilfældigt sammenfald mellem deres danskkundskaber og deres mulighed for at få et familieliv til at fungere i Danmark. Hertil hører fx kontakt til boligselskaber, børneinstitutioner, sports- og andre fritidsklubber, men også muligheden

● ● Andelen af forskningsnyansatte med udenlandsk baggrund er i de senere år steget til 18 procent på universiteterne. ● ●

for at følge med i lokale medier og holde sig orienteret om politiske spørgsmål, kulturelle begivenheder, vind og vejr osv. Uden at der skal være tale om stålfaste skel, kunne man være fristet til at skelne mellem "ex-pats" på midlertidigt ophold og medborgere med en mere permanent status blandt de internationale ansatte på universiteterne.

INTERNATIONALISERING GENNEM DANSK

Begrebet parallelsproglighed kritiseres ofte fra teoretisk hold for at være naivt i sin forståelse af sprogvvalg som noget, der alene styres rationelt i et tvangsfrit rum. Tidligere professor i engelsk på Roskilde Universitet, Bent Preisler, har fx foreslået, ►

at man i stedet for at antyde en parallelitet mellem to meget uens sprog tænker i en situation præget af komplementaritet, dvs. med en arbejdsdeling mellem sprogene styret af deres indbyrdes position internationalt og nationalt. Dansk og engelsk er netop ikke ligestillede i universiteternes sprogpolitik, men tjener forskellige formål.

● ● De mange internationale medarbejdere og studerende omtales kun som forskere og som modtagere af engelsksproget information og ikke som kolleger, formidlere og undervisere i en flersproget hverdag. ● ●

Det interessante er imidlertid, at dansk synes at spille en meget væsentlig rolle for den kontinuerlige internationalisering af universiteterne. Inden for den akademiske verden er engelsk i dag ubestridt storebror i forhold til alle andre sprog, og det er formentlig også det sproglige rekrutteringsgrundlag for de fleste af universitetets internationale medarbejdere. Men for de internationale medarbejdere, der ønsker at blive i landet efter de første år, tyder noget på, at beherskelsen af dansk bliver en central dimension.

Mens der synes at være en klar sammenhæng mellem de medarbejdere, der vælger at blive, og dem, der vælger at lære dansk, er det ikke muligt på det forelig-

gende grundlag at sige, hvad der er årsag og virkning. Det betyder imidlertid, at ikke kun engelsk, men også dansk spiller en vigtig rolle for internationaliseringen af universiteterne. Det er derfor væsentligt, at universiteterne ikke kun satser på at løfte det engelsksproglige niveau hos medarbejdere og studerende, men også arbejder målrettet på en kompetenceudvikling inden for akademisk dansk.

Man kan spørge sig selv, hvorfor det er så vanskeligt at få øje på dette behov for sprogudvikling i organisationer, der som universiteterne er både videns- og udviklingsorienterede. Er danske samfundsinstitutioner fortsat præget af den blinde plet, som blev skabt af den tidlige nationalstats etsprogethed, og som – formentlig mere ideologisk end

reelt – fastholdt, at dansk var noget, alle kunne inden for landets grænser? Eller er institutionerne ved at indse, at flersprogetheden er et livs- og arbejdsvilkår for dem og deres medarbejdere? Og at denne ikke alene vedrører tilegnelsen af engelsk?

Er der faktisk tale om, som analyseret frem af de to sociolingvistiske professorer Frans Gregersen og Olle Josephson i oplægget til konferencen på Schæfergården, at man indimellem kan "blive grebet af den fornemmelse, at den sprogpoltiske diskussion i de nordiske lande foregår i ét rum, mens den uddannelses- og forskningspolitiske virkelighed befinder sig i et helt andet. I det sprogpoltiske rum kan man analysere

flersprogethed i arbejdsliv og uddannelse og trække vigtige konklusioner ud af det, mens man vedtager højtidelige erklæringer om sproglige fællesskaber, sproglige rettigheder og parallelsproglighed. I det tilsvarende rum for uddannelses- og forskningspolitik vedtages og gennemføres ganske anderledes effektive tiltag, der alle sigter på at internationalisere og integrere de nordiske universiteter i et større globalt videnssamfund, men netop derfor også har betydelige sprogpoltiske konsekvenser".

Hvis de to professorer har ret i deres analyse, er det ekstra vigtigt, at det, de kalder den uddannelses- og forskningspolitiske virkelighed, bliver opmærksom på behovet for danskkompetencer hos internationale medarbejdere, og at denne opmærksomhed bliver til konkrete handleaner i universiteternes infrastruktur. Ellers får det danske samfund kun begrænset gavn af den videnstilførsel, som internationaliseringen af universiteterne potentielt kunne bidrage med. ● ●

Anne Holmen er professor i parallelsproglighed på Københavns Universitet. Hun har gennem mange år arbejdet med tosprogethed i skole og uddannelse, bl.a. som professor på Danmarks Pædagogiske Universitet (nu Aarhus Universitet). I den nuværende stilling har hun fokus på sprogpolitik i de videregående uddannelser, herunder flersprogethed og dansk som andetsprog. Hun er leder af KU's Center for Internationalisering og Parallelsproglighed, der står for undervisning og forskning i akademisk engelsk, dansk og andre sprog.

LOKALFORENINGER

LOKALFORENINGERNE

Arrangementer sendes til Claus Jørn Jensen på graenseforeningen@privat.dk eller til Åbenråvej 22, 6400 Sønderborg. Næste nummer af GRÆNSEN udkommer 29. august. Arrangementer, der ønskes medtaget i dette nummer, skal være Claus Jørn i hænde senest onsdag 7. august.

FOREDRAG OG MØDER

Se lokalforeningernes detaljerede program på: www.graenseforeningen.dk/kalender

Program for de danske årsmøder i Sydslesvig kan ses på syfo.de/aarsmoede/dato-og-program/

SYDDANMARK

"Kreds 20".

7. august kl. 19.00

"Svinget", Hechtsvej 5A, 6052 Viuf. Medlemsmøde med konstituering og drøftelse af programpunkter til 2014. Desuden skal kredsen udpege kandidater til valget i 2014 til Grænseforeningens bestyrelse. Tilmelding til kredsformand Svend Damgaard på tlf. 75 51 92 51 eller js-damgaard@stofanet.dk

MIDTJYLLAND

Kreds 21.

15. juni kl. 12.00

Årsmøde/Sommermøde på Lejrskolehjemmet "Vesterled", i Sdr. Haurvig på Holmsland Klit. Årsmødetaler er Anette Jensen fra Nordisk Informationskontor. Pris kr. 150,-.

Randers og omegn

5. juni kl. 15.00

Sct. Clemens Kirke. Taler: Medlem af Folketinget Anne-Mette Winther Christiansen, Grenå. Fællessang og korsang. Gratis kaffebord.

Ringkøbing og omegn

6. august kl. 18.30

Museumspladsen. "Snickelways in Ringkøbing". Vi opsøger skjulte, men spændende steder i Ringkøbings centrum til fods og ender på 1. sal af "Priorgården", hvor Landbobanken er vært. Tilmelding til Peter Johannsen, 97 32 04 35 (75 kr.) eller 29 26 89 43 senest den 1. august.

Skjern-Tarm-Videbæk Egnen

14. juni kl. 18.30

Estiwest, Ådum, Vittarpvej 12, 6870. Grillaften og fortælling om kartoffeltyskerne. Lækker aftenmad samt kaffe og kage. Pris inkl. drikkevarer 75,- kr. Tilmelding pr. tlf. til formanden.

SJÆLLAND

Sydsjælland - Møn

23. juni kl. 19.00

Sankthansaften i parken ved Teaterhøjskolen Rødkilde, Rødkildevej 42, Stege. Arrangement i samarbejde med Foreningen Norden. Nærmere program følger.

HOVEDSTADEN

Hillerød

9. juni kl. 10.30

Hovedindgangen til Frilandsmuseet, Kongevejen 100. Sorgenfri. Rundvisning på Frilandsmuseet i Sorgenfri med fokus på Sønderjylland og Sydslesvig. Alt efter vejret, kan vi spise medbragt mad udenfor, eller købe frokost i cafeen.

For at aftale evt. samkørsel bedes de, der vil med, om at tilmelde sig – senest 5. juni til Bent Kauffmann på 48 25 25 11 eller bentk@rodekors.dk. Pris: 40 kr. til delvis betaling af guidning. Spisning på egen regning – vi aftaler nærmere, når vi ser vejrudsigterne dagene før. Husk tilmelding!

TURE/REJSER ARRANGERET AF LOKALFORENINGERNE:

Medmindre andet er nævnt, kan du tilmelde dig uanset bopæl eller medlemskab af lokalforeningen.

Se lokalforeningernes detaljerede program på: www.graenseforeningen.dk/kalender

Program for de danske årsmøder i Sydslesvig kan ses på syfo.de/aarsmoede/dato-og-program/

Aabenraa

26. august kl. 10.00

Bustur til Sydslesvig med besøg ved Istedløven og Sankelmark samt middag i Slesvig. Pris 300 kr. inkl. middag. Drikkevarer betales særskilt. Bussen kører fra Transigtården i Kruså kl. 10.00. Forventet hjemkomst til Kruså kl. ca. 18.00. Tilmelding med evt. ønske om kørelejlighed til Kruså senest den 12. august til Kaj Lassen, tlf. 74 68 74 62 el. lassen@bbsyd.dk

Aalborg

7. juni

Tur til De danske Årsmøder i Sydslesvig 7. - 9. juni 2013. Yderligere oplysninger fås ved

henvendelse til Frank Nielsen på telefon 98 11 13 76.

5. september kl. 07.00

Tur til grænselandet. I dagene 5. - 8. september. Overnatning på Agerskov Kro. Vi skal bl.a. se Als, hvor prøjserne gik over den 29. juni 1864. En tur til Vestslesvig. Tilmelding og yderligere oplysninger får hos Niels Jørgen Kjærsgaard på 21 84 84 70 eller hos Niels Frank på 22 17 01 60 eller niels.frank@mail.tele.dk

Fredericia og omegn

14. september kl. 07.15

Udflugt til Hallig Hooge. Afgang fra banegården kl. 7.15. Hjemkomst ca. kl. 19. Færge fra Schlüttsiel kl. 10.00. Se også www.hooge.dk. Middag på Cafe Königspesel. Pris 550 kr. for medlemmer, for ikke medlemmer 600 kr. – alt det nævnte incl. HUSK: madpakke, pas og Euro. Tilmelding skal ske senest 30. august til Gunhild Pedersen 75 92 60 82, mobil 41 40 60 82, mail gunhild.pedersen@gmail.com. Tilmelding er kun gyldig sammen med indbetaling til Nordea, Gothersgade 5, 7000 Fredericia. Konto: 2440-9200 500 097 Husk at angive navn ved indbetaling.

Fuglebjerg og Hyllested

10. juli kl. 09.30

Sommerudflugt til Charlottenborg udstilling m.m. Bustur. Nærmere program hos formanden. Tilmelding nødvendig senest 1. juli 2013.

Guldborgsund, Lolland og Nordfalster

14. september kl. 07.00

Besøg i Andelsbyen Nyvang ved Holbæk. Pris 485 kr. for

LOKALFORENINGER

medlemmer og for ikke medlemmer 535 kr., som indbetales på Nordea konto reg.nr. 0677 konto 0715640325. Prisen er med frokostbuffet, men eksklusiv drikkevarer. Tilmelding til bustur til Anders Larsen tlf. 29 33 95 48 eller til Tine Vægter tlf. 22 93 46 96 eller tilmeld dig på foreningens hjemmeside. Sidste frist 14. august. Opsamling ved Skørringe busser kl. 07.00, Maribo banegård kl. 07.15, Sakskøbing svømmehal kl. 07.40, Nykøbing (cementen) kl. 08.00, Nørre Alslev ved kirken kl. 08.15, parkeringsplads ved motorvej ved Rønnede. Kl. 09.00.

Haderslev Østeramt

7. juni kl. 19.45

Årsmøde i Læk Danske Skole, Probst Nissensweg 59, Læk. Tidl. minister Bertel Haarder taler. Man kan også vælge at deltage lørdag i Ladelund, hvor bl.a. økonomi- og indenrigsminister Margrethe Vestager vil tale kl. 14.00. Yderligere oplysninger formanden tlf. 74 54 10 01 eller 40 28 56 70 eller e-mail svanevej@privat.dk

14. september kl. 09.00

Tur til Schwesing, Husum og øen Nordstrand. Udførligt program vil blive sendt ultimo august.

Hammerum herred

7. juni

Danske Årsmøder i Sydslesvig i Tarp – Frørup. Vi kører i egne biler og er med til Årsmødet på Trene-Skolen om lørdagen. Der bliver arrangeret overnatning i Trenehytten. Turen er gratis. Kontakt Carsten Dalgaard.

Hillerød og Helsingør

9. juni kl. 10.30

Hovedindgangen til Frilandsmu-

seet, Kongevejen 100. Sorgenfri. Rundvisning på Frilandsmuseum. Alt efter vejret kan vi spise medbragt mad udenfor eller købe frokost i cafeen. Samkørsel og tilmelding senest 5.6. til Bent Kauffmann på 48 25 25 11 eller bentk@rodekors.dk Pris: 40 kr. til delvis betaling af guidning.

6.-8. september

Tur til grænselandet. Prisen anslås til 2400 kr., og med indkvartering på Christianslyst, ca. 35 km. SØ for Flensborg, 3 km. fra Sønderbrarup.

Kerteminde og omegn

31. august kl. 07.30

Udflugt til Frøslevlejren. Afgang Kerteminde 7.30 med opsamling i Munkebo og ved Lillebælt. Formiddagskaffe undervejs. Besøg i Frøslevlejren, hvor vi også spiser den medbragte mad. Derefter kører vi til Slesvig. Middag sammen med vennerne i Slesvig. Hjemkomst ca. 21.00. Pris: 500 kr. (ikke-medl. 550 kr.) Tilmelding senest 1. august til 65 39 14 92 eller 65 99 17 17.

Kolding og omegn

20. august kl. 13.00

Tur til Genforenings- og Grænsemuseet i Frederikshøj i private biler. Efter en rundvisning på museet går vi over vejen til Den Gamle Grænsekro, hvor der serveres kaffebord. Pris for rundvisning og kaffebord: 90 kr. Tilmelding og aftale om kørsel senest tirsdag den 6. august til Marie Jespersen, tlf. 75 52 20 25 (kun i dagtimerne).

København og Frederiksberg

30. august

Afdelingens årlige studietur til Sydslesvig finder i 2013 sted

fra 30. august til 1. september. Hold øje med medlemsbladet på <http://graensekf.dk/>

Københavns Vestegn

13. september

Tur til Sydslesvig. Afgang: Lyngby st. 07.30, Ballerup st. 7.50 og Høje Taastrup st. 8.15.

Pris 2400 kr. pr. person i delt dobbeltværelse, 2550 kr. pr. person i enkeltværelse, som dækker: Busrejse i moderne langtursbus (med toilet) fra Helsingør Turisttrafik, 2 overnatninger på Christianslyst v/ Sønderbrarup i konference- eller lejrskoleværelser med bad og toilet. Helpension fra kaffe fredag eftermiddag til kaffe søndag eftermiddag, alle udflugter og entreer. Drikkevarer samt frokost fredag er ikke inkluderet. Tilmelding mailles til Marlies Lorenzen, Ejbydalsvej 65, Ejby, 2600 Glostrup, e-mail: mar-gun@hotmail.com. Depositum: kr. 1000 pr. person bedes indbetalt samtidig med tilmeldingen - HUSK at anføre navn på indbetalingen.

Ringkøbing og Omegn

31. maj kl. 17.30

"Kultur, grill og kryddersnaps". Vi mødes på Museumspladsen og kører i bus til Kulsøen ved Trolldhede. Aftensmad samt kaffe og kage. Bo Trelborg, Tarm, står for det praktiske arrangement. Tilmelding på tlf. 97 32 09 86 (150 kr. inkl. drikkevarer).

Roskilde

17. september kl. 16.45

Besøg på Christiansborg. Vi mødes ved gæsteindgangen ved den store trappe på Christiansborg kl. 16.45. Tilmelding senest den

25. august til Miriam Stender på telf. 40 61 66 45 eller pr. mail til miriam@graensen-roskilde.dk Max 30 deltagere.

Skanderborg og omegn

12. juni kl. 08.00

Årets udflugt går til Sydslesvig. Tilmelding kan ske til Doris Nielsen, tlf. 86 57 13 61.

Skjern-Tarm-Videbæk Egnen

7. juni

Tur til Danske årsmøder i Sydslesvig. Fredag 7. til søndag 9. juni. Der er mulighed for gratis overnatning i Trenehytten i Tarp. Programmet kan ses på <http://syfo.de/aarsmoede/> Interesse-rede kan kontakte formanden.

24. august kl. 07.15

Udflugt til Sydslesvig. Mødested: Skjern: Teknisk skole kl. 7.15. Tarm: Rutebilstationen kl. 7.25. Efter morgenkaffen i Ribe videre til marskbyen Frederiksstad. Vi slutter i Ladelund og spiser midt dagen sammen med de danske der. Pris 500 kr. for medlemmer (550 kr. for ikke medlemmer).

Sydvestjylland (kreds 22)

7. september kl. 09.00

Studiebesøg i Landdagen i Kiel. Heldagstur kl. 9 – 21. Den medbragte frokost indtages i Landdagens cafe, hvor der serveres øl/vand. Efter fælles middag, der er indeholdt i deltagerprisen, kører vi retur til Esbjerg. Busafgang sker fra den gamle museumsplads (P-pladsen vest for banegården i Esbjerg) i Nørregade kl. 9. Deltagerprisen er 300 kr. inkl. middag. Tilmelding sker til Ib Ansgar Jensen tlf. 75 14 47 55 eller mail: ansgar@esenet.dk senest 31. august.

Sønderborg

7. september kl. 12.00

Eftermiddagstur til Kongernes Jelling. Vi kører sammen i bus derop. Vi har bestilt rundvisning. Reserver allerede nu datoen! Nærmere følger.

Thy og Mors

16. august kl. 08.00

Der arrangeres 3 dages tur til Sydslesvig 16.-18. august sammen med Morslands Historiske Samfund. Vi skal bo på Christi-anslyst. Pris og tidspunkter er ikke kendt endnu.

Vamdrupnegnen

7. juni kl. 18.00

Gelting Forsamlingshus. Års-møde. Tilmelding og aftale om samkørsel senest 31. maj på tlf.: 75 58 33 05

15. juni kl. 10.00

Lokal cykeltur. Alle interesserede inviteres på en lokal, historisk cykeltur. Den medbragte frokost-pakke fortæres undervejs. Afslut-tende kaffebord på Kongeå-mu-seet. Tilmelding senest 10. juni på tlf.: 75 58 33 05

Vejle Vesteregn

8. september kl. 08.00

Besøg i Sydslesvig. Programmet er endnu ikke fastlagt. Prisen hævet med 100 kr. Vi prøver at lave et familieprogram, så vi kan tage børn eller børnebørn med. Vi kører i fælles bus og den samlede pris bliver kr. 300 pr. voksen. Tilmelding senest den 1. september til Hanne Amdi tlf. 75 87 12 86. Nærmere program med forårsudsendelsen.

Aarhus og omegn

25. august kl. 14.00

Folkemøde på Ejer Bavnehøj, levende musik fra kl. 13.30. Se program i "Grænsen". Tag klap-stol og kaffekurv med!

GRÆNSEN 75. årgang

Peder Skrams Gade 5 • 1022 København K.

Udgiver

Grænsforeningen

Ansvarshavende redaktør

Knud-Erik Therkelsen

RedaktionenJohanne Mygind
Anders Haahr Rasmussen**Udgivelser 2013**

Nr. 4 – August

Deadline: Mandag 5/8. Udgivelse: Torsdag 29/8

Nr. 5 – Oktober

Deadline: Mandag 30/9. Udgivelse: Torsdag 24/10

Nr. 6 – December

Deadline: Mandag 25/11. Udgivelse: Torsdag 19/12

GRÆNSEN.DKNyheder og debat på www.graensen.dk.Webjournalist: Rasmus Vangshardt
rv@graenseforeningen.dk • Tlf. 5974 7069**GRÆNSEN elektronisk**

Send din e-mail-adresse, og du får tilsendt GRÆNSEN til at læse på din computer eller din iPad.

Tryk

Jørn Thomsen Elbo A/S

Layoutwww.prik.dk**Forsidefoto**

Scanpix

Grænsforeningens kontorPeder Skrams Gade 5, 1022 Kbh. K
Tlf. 3311 3063 • www.graenseforeningen.dk

Protector: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

FormandFinn Slumstrup
finn@slumstrup.dk • Tlf. 2467 8157**Generalsekretær**Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk • Tlf. 2023 1984**Grænsforeningens formål**

Det er Grænsforeningens formål at støtte dansk-heden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænsforeningens vision

Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænsforeningens værdier

Grænsforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænsforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligeværd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænsforeningens bestyrelse

Formand: Finn Slumstrup, Ærø

1. næstformand: Jens Andresen, Branderup

2. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors

Region SyddanmarkSigrid Andersen, Agerskov
Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Svend Damgaard, Kolding**Region Midtjylland**Sven Beiter, Ringkøbing
Karen-Margrethe Møller, Randers**Region Nordjylland**Karsten Nørgaard Simonsen, Aalborg
Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors**Region Sjælland**Lars Bjerre, Næstved
Henning Bonde, Jyderup**Region Hovedstaden**Niels Jørgen Heick, Hillerød
Ove Nissen, Hørsholm**Ressourcepersoner**Knud Enggaard, Skovlunde
Jens Andresen, Branderup

EFTERTANKEN

POST

PP

DANMARK

Sorteret Magasinpost
ID-nr. 42138

Italesættelsen af de politiske projekter er gledet fra at være en envejs-kommunikation med lejlighedsvis festlige indslag fra virkeligheden til at blive en flervejskommunikation, hvor borgeren i højere grad end tidligere er med til at styre det politiske budskab.

Annegrethe Rasmussen, USA-korrespondent, side 24

Hvis jeg skal være en aktiv del af samfundet, så skal jeg have retten til at vælge min egen vej. Forfølge mine egne drømme. Det gælder også friheden til at være noget for andre.

Kristian Jensen, Venstres gruppeformand, side 8

For at medborgerskabsfølelsen kan brede sig, er det nødvendigt med en mangfoldighedspolitik. Det kræver blandt andet, at alle danskere kan genkende sig selv og føler sig repræsenteret i Danmark.

Yildiz Holm Akdogan, side 15

Jeg oplever ikke, at grænsen skiller os ad. Man lægger slet ikke mærke til det, når man kører over den længere. I det politiske arbejde taler vi meget om det grænseoverskridende samarbejde, og når jeg taler om grænsen, så taler jeg snarere om grænsen som en bro end som en forhindring.

Anke Spoorendonk, Kultur- og Europaborgmester i Slesvig-Holsten, side 27

Flensborg er et fantastisk miks, for de to kulturer hernede er så inspirerende. Når man lever med to kulturer, får man en oplevelse af, at alt kan tænkes og gøres på en anden måde, og for en politiker er den inspiration vigtig for at kunne tænke i nye løsninger. Vi er jo i en historisk periode, hvor meget skal forandre sig for at komme til at virke rigtigt igen.

Simon Faber, overborgmester i Flensborg, side 32

Er danske samfundsinstitutioner fortsat præget af den blinde plet, som blev skabt at den tidlige nationalstats etsprogethed?"

Anne Holmen, professor på Københavns Universitet, side 44